Posamezna številka Din 2. Poštnina v gotovini.

Št. 53. V Ljubljani, v nedeljo 2. marca 1924. Leto I.

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Komunalna politika.

Če je samouprava samostojno odločevanje občanov o krajevnih zadevah, potem ni Ljubljana več samoupravno mesto. Formalno se sicer še šteje k samoupravnim oblastim, dejansko pa jo obvladajo oni, ki ne plačujejo mestnih doklad, nimajo v nji nepremičnin, ne trgovine ali obrti, ki niso meščani, skratka, ki niso Ljubljančani. Z občinskim imetkom razpolagajo mandatarji onih slojev, ki so po svoji heterogenosti in ekonomski odvisnosti nezreli, pojmiti odgovornost komunalne politike, katerim radi njih fluktualnega bivališča na občinskem blagru ne more biti bogvekaj ležeče. Ne, Ljubljana ni več samoupravno mesto; ona je le še poskusni kunec neodgovornih egoizmov, poprišče inkompetence.

Nočemo biti laudatores boni temporis acti, niti ni naš namen posvetiti v noro gospodarenje onih, ki v svoji povojni psihozi še vedno ne pojmijo, kaj je zaupan denar. Proti neumnosti se bore tudi bogovi zaman. Smatramo, da obstoji začasno najboljša taktika v tem, počakati, da dozore stvari, kakor so, ad absurdum, in da zberejo sedanje nezdrave razmere toliko proti-otrova, da zapade sedanja magistratna vladavina samonegaciji.

Ker gre po pretežni večini za mestne finance, plane absurdnost volilcem čimprej pred oči, in mestni očetje iz doraščajoče generacije ne bodo več mogli doumeti, kako je mogla peščica čisto brezpomembnih komunistov v zvezi s par poklicnimi agitatorji strahovati 60 tisoč treznih prebivalcev.

Ako je pretekli teden v ljublj. občinskem svetu padla izjava, da njegova večina ne zastopa davke plačujočega meščanstva temveč le interese delavskega sloja, in je večina tej izjavi molče pritrdila, je smatrati to pač za kulturni anahronizem, ki je iz XII. stoletja zdrknil v dvaseto, ne pa za znak, kako primitivna je še politična izobrazba tudi ožjih ljudskih slojev. Takšne laži-diktatorske gestikulacije učinkujejo sicer danes že smešno, le da osmeši podobno počenjanje in pa izredno nizki debatni nivo v sedanjem obč. svetu Ljubljano pred celim svetom.

Vzrok žalostnega stanja ljubljanske samouprave ne tiči toliko pri socijalno brezpomembnih članih sedanje večine, kakor v načinu, kako je strankarsko razčlanjen ves narod. Pomanjkljiva politična uvidevnost je kriva, ako so strankotvorni činitelji v komunalni politiki isti kakor v splošni državni politiki, ako vozi strankarska organizacija enotirno, ako velja ista metoda za politične in gospodarske edinice, ako se zre na vse z istega ideološkega vidika, ako je mestna uprava postala predmet medstrankarske licitacije. Od predsodkov ne kroginkrog oplankan razum bi utegnil misliti, da bi morali veljati za tako različna zastopstva, kakor sta parlament in občinski svet, dve razni metodi zastopniškega izbora. Ako slone v novih državah, kakor je naša, politične stranke večinoma na ustavno političnih, ideoloških, verskih in pokrajinskih načelih, je to samoumevno in v redu. Ti ustavnopravni autagonizmi se bodo po vživetju novih upravnih ter zakonodajnih naprav v narodnih masah umaknili časovnejšim strankotvornim silam in že sedaj pridobivajo poklicnostanovska načela tudi pri nas na organizatorični privlačnosti. Fatalno za naša samoupravna mesta pa je, da je krenila v njenih zastopih strankarska opredelitev v vzporednem pravcu s celodržavnimi polit. skupinami ter se je postavil na ta način samoupravni parlamentarizem na čisto poševno podlago. Že v enostavni razliki med nalogami državnega parlamenta in onimi samoupravnih zastopov leži ključ celega vprašanja. Mandatarji, ki naj odločajo o splošnih smernicah državne politike, morajo črpati svojo oblast iz kolektivne volje velikih, skupno-narodnih gibanj, zastopniki čisto krajevno-gospodarskih interesov bi morali biti po stvarni logiki strokovnjaki v momentano važnih zadevah, ljudje velike praktične izkušenosti, ki so si s svojim dosedanjim delovanjem stekli ne le ugled poštenjakov, temveč tudi sloves energičnih, nesebičnih izvrševalcev onih slojev, ki so na dobrobiti občine vsled gmotnih žrtev zares interesirani. Naravni strankotvorni činitelji leže glede samouprav-nega parlamentarizma v vsakokratnih časovno in krajevno omejenih, konkretnih razmerah, oni so čisto praktično-gospodarskega in socijalnega značaja. Občina se ne upravlja ne po liberalnih ideologijah, ne po katoliški morali, ne po marksistični bibli in ne po komunistični kratkovidnosti.

Dokler se ljubljansko prebivalstvo ne razčleni za svojo upravo po stvarnejših vidikih, bo njena samouprava le na papirju, njeni interesi pa v neveščih rokah političnih otročajev. —rgn.

Narodna skupščina.

NADALJEVANJE PRORAČUNSKE DEBATE.

Beograd, 1. marca. (ML) Na današnji skupščinski seji se je nadaljevala podrobna razprava o proračunu. Pred prehodom na dnevni red je notranji minister odgovoril na vprašanje klerikalnega poslanca dr. Hohnjeca glede kršenja pravilnika za izvršitev zakona o kuluku. Po prehodu na dnevni red se je začela podrobna razprava o proračunu vrhovne državne uprave. Govoril je musliman

Husejin Alić

ter kritiziral vlado. Rekel je, da je nemoralna in da ne zastopa vsega naroda. Opisoval je teror političnih oblasti v Bosni in ugotavljal veliko nezadovoljnost, ki je zaradi tega nastala med narodom. Obračal se je proti dispozicijskim fondom, ki so jako visoki in iz katerih se podpirajo razni sumljivi tipi. Boljše bi bilo, da bi se ta denar porabil za otvoritev osnovnih šol v krajih, ki jih potrebujejo. Poslanec pravi, da je uradništvo korumpirano in živi od podkupnin. (To je točno za Srbijo, pri nas za enkrat še nismo tako daleč. Ured.) Vse to je zakrivila vlada, ki ni uredila uradniškega gmotnega položaja.

Za njim je govoril bivši finančni minister demokrat

dr. Kumanudi.

Kritiziral je proračun, ki kljub temu, da je zelo velik, ni realen; kajti mnogo vsot v njem je fiktivnih, na drugi strani pa mnogo izdatkov ni izkazanih. Pravi, da taka finančna politika ni dobra in mora samo škodovati saniranju naših financ. Kumanudiju je z nekaterimi pojasnili odgovoril finančni minister dr. Stojadinović. Nato pa je dobil besedo demokrat

Reisner,

ki je govoril o tem, kako vlada slabo skrbi za ureditev uradniškega vprašanja in da zlasti zanemarja upokojence. Ko je Reisner končal, je predsednik ob 12.30 zaključil sejo in prihodnjo napovedal za ponedeljek ob 9. uri dopoldne z istim dnevnim redom.

Politični položaj.

POSVETOVANJE VLADE O POLOŽAJU.

Beograd, 1. marca. (ML) Po skupščinski seji se je vršila v ministrski sobi parlamenta kratka konferenca vlade. Vlada ugotavlja, da je položaj resen. Osnovanje opozicijskega bloka se jemlje za soliden pakt. Radikali čakajo na razvoj situacije in se bodo šele v zadnjem hipu opredelili po tem, kakor bodo kazali dogodki. Izvedelo se je, da je konferenci došlo poročilo radikalnega emisarja v Zagrebu dr. Laze Markovića, ki se je imel v imenu vlade poučiti o bloku in o razpoloženju v Zagrebu. Po tem poročilu pridejo v resnici radićevci v sredo v Beograd. Čakajo le še prihoda dr. Korošca iz Maribora, ki ima preko Zagreba priti v Beograd. Vlada je vzela v pretres kombinacije in načine, s katerimi bi rešila situacijo. H koncu je Pašić izjavil članom vlade, da o kaki ostavki vlade do zadnjega trenutka ne more biti govora. Slednjič so prišla na razpravo resortna vprašanja. Seja vlade se bo nadaljevala še zvečer.

Beograd, 1. marca. (ML) Nocoj ob 5. uri se je začela plenarna seja ministrskega sveta v predsedništvu vlade. Na seji so podrobno razpravljali o političnem položaju. Pretresali so tudi poročila iz Zagreba, Ljubljane in Beograda. Delalo se je na podrobnem načrtu, kako naj pri taki situaciji vlada postopa. Minister za notranje zadeve in minister za zunanje zadeve sta poročala o položaju. Posebno se je govorilo o Bolgariji, ki nikakor ne da miru, temveč vodi protijugosl. politiko. Izgleda, da bomo prisiljeni pritisniti na bolgar. vlado dokler je še čas, da nas potem dogodki ne prehite. Drugače je situacija v drugih sosednih državah za nas ugodna. Istotako je notranji položaj povoljen. Ministrski svet je nato razpravljal o delu v skupščini, kjer se bo intenzivno delalo na proračunu in na ostalih zakonih, ki pridejo na vrsto. H koncu so se reševala resortna vprašanja.

Izgledi opozicijonalnega bloka.

Beograd, 1. marca. (ML) Ves današnji dan opozicija ni konferirala. Le dr. Hrasnica je imel kratek razgovor z Davidovićem. Dr. Spaho pride v Beograd šele v ponedeljek ali torek, ko se ima sestati v Beogradu ves opozicijski blok. Dr. Maček je v Zagrebu izjavil, da je vse v redu in da je vodstvo HRSS odločeno, poslati svoje parlamentarno zastopstvo v Beograd Oni čakajo samo na ukaz Davidovića, nakar takoj odidejo v Beograd. Davidović je izjavil, da je to res in da je po sporazumu treba samo poslati v Zagreb brzojavko, pa pridejo Radićevci v Beograd. Izgleda, da se bo tako tudi zgodilo. Navzlic temu pa v bloku še ni dosežen sporazum o tem, ali naj se sestavi samo volitvena, ali pa poslovna vlada. Radićevci hočejo le volitveno vlado, demokrati pa nič drugega, kakor poslovno. Znano je, da kralj nima namena komurkoli dati mandata samo za volitveno vlado in najmanj še opozicijonalnemu bloku že glede na to, da so radikali tako dolgo vladali in izvršili velik del poslov v skupščini. Sedaj morajo še dokončati proračun, zakon o invalidih, ter zakon o kmetijskih kreditih. Tudi če bi kralj dal mandat za volitveno vlado, bi demokrati tega ne mogli prav lahko sprejeti, ker niso v skupščini nič delali in nimajo pokazati nobenih rezultatov, s katerimi bi stopili pred narod. Izgledalo bi samo, kakor da so demokrati nahujskali Hrvate proti Srbom. Radikali to tudi ugotavljajo in na to zidajo svoje upanje, da se bodo mogli rešiti.

RADIĆEVCI SE ODPRAVLJAJO V BEOGRAD.

Zagreb, 1. marca. (Z) Jutri se sestane v Zagrebu glavni odbor Radićeve stranke, katerega se udeleže tudi vsi poslanci. Kakor se izrečno naglaša, se ne bo na tej seji sklepalo ničesar nadaljnega o odhodu radićevskih poslancev v Beograd, ker je to že popolnoma določeno. Razpravljalo se bo le o formalnostih prihoda v parlament. Tukajšnji politični krogi trde, da se zgodi to prihodnji teden, čim pride iz Beograda poziv opozicijskega bloka.

RADIKALNI EMISAR V ZAGREBU.

Beograd, 1. marca. (Z) Današnje »Novosti« pravijo, da je iskal bivši minister dr. Marković, ki je dospel v Zagreb, stikov z vodstvom hrvatske republikanske seljačke stranke in hrvatske zajednice preko g. Prpića, dr. Šurmina in bivšega namestnika dr. Čimića. Dr. Marković je stopil tudi v stike s predstavniki prejšnje hrvatsko-srbske koalicije.

Albanija in naša država.

IZJAVE ALBANSKEGA POSLANCA.

Beograd, 1. marca. (Z) »Politika« objavlja danes dopis iz Tirane, v katerem prinaša izjave poslanca Kurakučija, načelnika albanske opozicije, ki ji stoji na čelu liberalna stranka s 35 mandati. O razmerju do naše države je izjavil ta poslanec: Čim so se določile definitivne meje med Albanijo in Jugoslavijo, so odpadle vse ovire za ustvaritev dobrega sosedstva in za prijateljstvo. Albanija se sedaj formira in že zato ne more misliti na kako agresivno politiko. Dosega dobrega sosedstva z Jugoslavijo je za nas velika potreba. Meje so sedaj določene razen majhnega dela. Veleposlaniška konferenca je določila meje nam v prilog. Želel bi, da bi bila tudi vaša država zadovoljna z njimi. Med nami je bilo nesoglasje, ki pa se je sedaj srečno odstranilo. Slovanom v Skadru in okolici smo dali šole in priznali smo vsem svobodno veroizpovedanje. Upamo, da bo tudi vaša država ako postopala z našimi sonarodnjaki onstran mej. Zelo bi me veselilo, ako bi izjavila beograjska vlada, da smatra naše meje za definitivne in da nima nikakih aspiracij več.

Politični položaj v Bolgariji.

Sofija, 1. marca. (Bolg. brz. ag.) Radikalna parlamentarna skupina je sprejela včeraj na seji s 26 proti 6 glasovom resolucijo, v kateri izjavlja, da vstopa v demokratsko zvezo in tvori z njo enoto s tem, da se njeni člani brez pridržka združijo z demokrati. Ta stopitev utrja položaj demokratske vlade, ker se more še bolj opirati na močno skupino demokratskih sil v državi.

Obnovitev solunskega procesa?

DEMOKRATI NAPOVEDUJEJO SENZACIJE V NAŠI NOTRANJI POLITIKI.

Beograd, 1. marca. (ML) Danes je vaš dopisnik izvedel iz krogov demokratske stranke, da se je nekaterim častnikom »Črne roke« po dolgih prošnjah posrečilo doseči, da se izvrši revizija solunskega procesa. To bi bila največja senzacija v naši notranji politiki. Demokrati mislijo, da bi z obnovitvijo tega procesa radikalna stranka doživela velik fiasko in da je današnji dan, ko so »črnorukci« izvojevali obnovo, oziroma revizijo solunskega procesa, najfatalnejši dan za radikale in za vlado. Radikali izgube s tem svoj največji adut. Radikali pa izjavljajo, da je to čisto navadna stvar. V političnih krogih trdijo, da bo to, če se izvrši, ena največjih afer.

Vprašanje industrijskega posojila.

Beograd, 1. marca. (Z) Snoči je bila skupna seja industrijske zbornice in Zveze industrijcev, ki je veljala najetju posojila v industrijske svrhe, ker zahteva finančni minister dr. Stojadinović skupno jamstvo vseh industrijcev za pojasila, kar pa je težko izvedljivo. Industrijska zbornica je predlagala ministrstvu, naj se ustvari poseben sklad, iz katerega naj bi se krile morebitne škode. Ta sklad bi na koncu 14. leta znašal 103 milijone dinarjev in predstavljal močno jamstvo za eventualne škode. Industrijci bi mogli po tem načrtu odpovedati posojilo vsak čas, dočim tega ne bi mogel posojilodajalec. Po amortizaciji posojila naj bi omenjeni sklad služil za osnovanje velike industrijske banke. Za prvo leto bi znašale obresti skupaj z vplačili jamstvenega sklada 15 odstot., vsako nadaljnje leto pa le 13.75 odstot. Ker je stanje industrijcev vsak dan bolj kritično, upajo ti krogi, da bo finančno ministrstvo povoljno rešilo vprašanje industrijskega posojila.

Agrarna reforma.

Beograd, 1. marca. (ML) Nocoj je zemljoradniški poslanski klub nadaljeval razpravo o ograrni reformi. Zemljoradniki bodo izdelali daljši predlog za vlado in za odbore glede agrara v Dalmaciji, in bodo v predlogu razložili vse, kar zahtevajo, da se čimpreje reši vprašanje dalmatinskega agrara.

PAŠIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 1. marca. (Z) Snoči je šel ministrski predsednik Pašić na dvor. Kralja je posetil tudi dr. Cvijić. To je dalo nekaterim opozicijskim listom povoda, da vidijo v tej avdijenci pripravljenost g. Pašića za ostavko. Snoči sta bila pri kralju tudi ministra dr. Srskić in Vujičić.

NEMŠKE REPARACIJE.

Vprašanje bo morda rešeno še ta teden.

Beograd, 1. marca. (ML) Nocoj se je nadaljevala razprava med našo in nemško delegacijo o reparacijah. Prešlo se je na podrobnosti. Ker je bil nemški predlog g. Kunzeja v načelu sprejet, je bil velik del njegovega predloga sprejet tudi v podrobnostih. Izgleda, da bo vse vprašanje do torka ali srede rešeno in se bo moglo predložiti vladi, ki ga bo že v četrtek lahko podpisala.

Kandidati za predsedništvo Zedinjenih držav.

New York, 1. marca. (K) Mac Adoo in senator Hiram Johnson sta postavila včeraj svoji kandidaturi za mesto predsednika Zedinjenih držav. Senator La Follette je umaknil svojo kandidaturo.

POVIŠANJE DISKONTNE OBRESTNE MERE.

Beograd, 1. marca. (Z) Merodajni finančni krogi se bavijo z mislijo Narodne banke, povišati obrestno mero za dva odstotka, vendar pa bi se ta povišek ne smel nanašati na obveznosti države do Narodne banke. Poučeni finančni krogi izjavljajo, da je sedanja obrestna mera zelo nizka in da nikakor ne odgovarja več dejanskemu stanju denarnega trga, ker znaša le 6 odstotkov, dočim računajo denarni zavodi za posojila po 25 odstotkov in več. Finančno ministrstvo objavlja, da bo pristalo na povišek obrestne mere, ako se porabi polovica poviška za odpis državnih obveznosti. K tej stvari se doznava iz krogov Narodne banke, da bo banka povišala diskontno obrestno mero takoj po občnem zboru, ki se vrši dne 9. t. m.

NOVI KONZULATI ZEDINJENIH DRŽAV.

Beograd, 1. marca. (Z) Vlada Zedinjenih držav je sklenila v najkrajšem času otvoriti konzulata v Skoplju in Dubrovniku.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 1. marca. Vremenska napoved za 2. t. m.: Menjajoče oblačno, južno vreme. Zapadni viharji in velika nevarnost snežnih plazov.

Borzna poročila.

Curih, 1. marca. Beograd 7.29, New York 577.50, London 24.84, Pariz 24.08, Milan 24.84, Praga 16.74, Budimpešta 0.012 Bukarešta 3.05, Sofija 4.35, Dunaj 0.008125.

Dunaj, 1. marca. (Ravnalni tečaji za menjalniški promet za 3. t. m.) Devize. Beograd 890—894, Berlin 15.30—15.90, Bukarešta 374—376, London 304.700—305.700, Milan 3049—3061, New York 70.935—71.185, Pariz 2947—2963, Praga 2047—2057, Sofija 524—528, Curih 12.275—12.325. Valute. Dolarji 70.860—71.260, bolgarski levi 506—514, nemške marke 14.90—15.90, funti 302.900—304.500, francoski franki 2940—2970, lire 3045—3065, dinarji 883—889, romunski leji 368—372, švicarski franki 12.210—12.290, češkoslovaške krone 2032—2048, madžarske krone 0.97—1.07.

Berlin, 1. marca. (V zlatih markah.) Beograd 5.58 (za 100 enot), Dunaj 6.28 (za 100 enot), Milan 18.15 (za 100 enot), Praga 12.21 (za 100 enot), Pariz 17.66 (za 100 enot), London 18.055 (za 1 enoto), New York 4.18 (za 1 enoto), Curih 72.82 (za 100 enot)

Ob stoletnici B. Smetane.

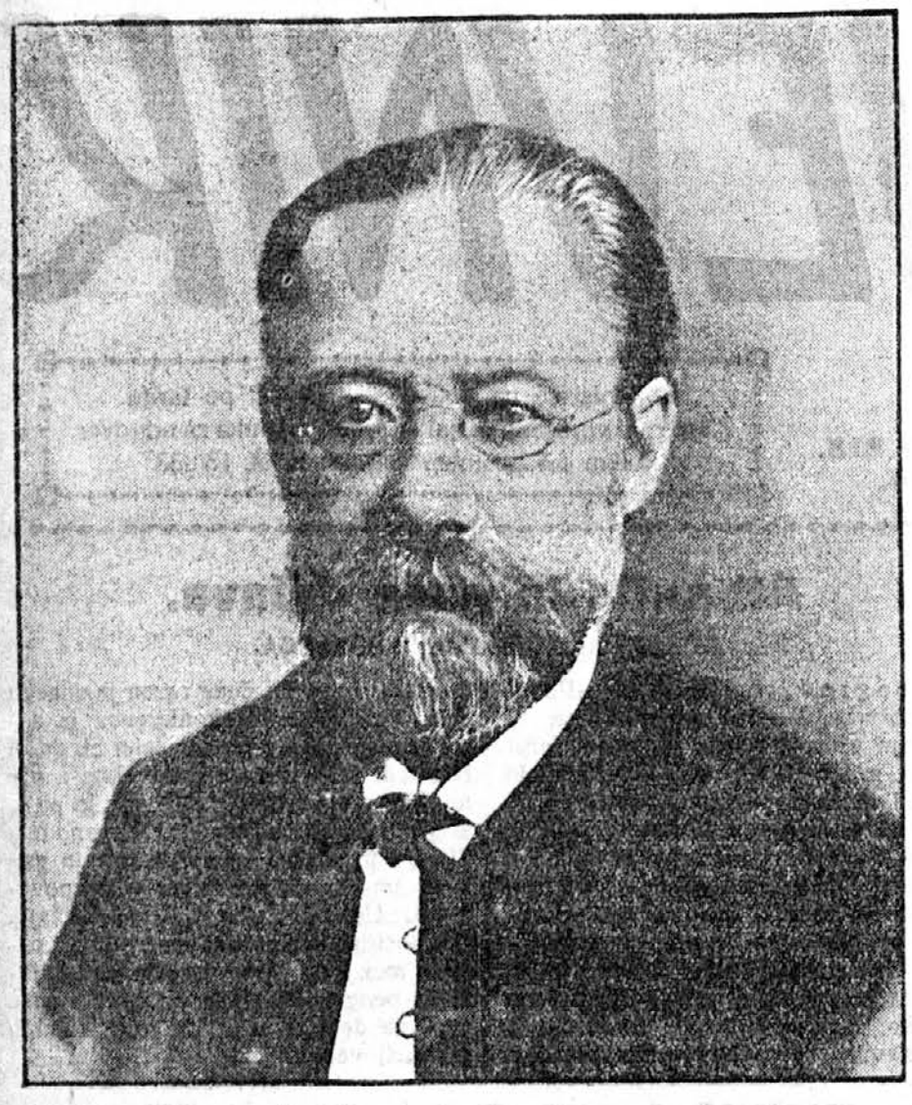

Slavni češki skladatelj se je rodil 2. marca 1824 v Litomyšlu, na pustni torek ob desetih dopoldne. Njegov oče František, ki je doslej imel že sedem hčerk je bil sina tako vesel, da je plesal po dvorišču s služkinjo, ki mu je prinesla vest o rojstvu ter je služinčadi dal na razpolago sod piva, da bi se veselila in obhajala vesel dogodek v družini.

Smetana sam je pozneje o sebi pisal: »Takrat je bil pustni torek, ko sem se rodil in tako mi je bilo usojeno, da bom muzikant.« Njegov glasbeni talent se je v resnici pokazal že v najnežnejši mladosti. Ko je bil štiri leta star, se je že začel pod nadzorstvom svojega očeta učiti igrati na gosli. Ljubši instrument pa mu je bil klavir in dve leti nato je že javno nastopil na slavnostni akademiji, katero so priredili litomyšlski filozofi na čast godu cesarja Franca I. — V letih 1831—35 so bivali Smetanovi v Jindřichovem Gradcu, kjer so v mladem Bedřichu budili romantične dojme stari, historični grad in slike iz češke zgodovine. Ljudsko šolo je dovršil leta 1833. V šoli so ga zapisali v »zlato knjigo«. V gimnaziji pa se mu ni dobro godilo in je izstopil že sredi drugega razreda; njegovo izpričevalo je bilo polno nezadostnih. Tembolj pa se je nadarjeni Friderik uril v glasbi. Pri dirigentu cerkvenega zbora Ikavu se je učil gosli, klavirja, petja in morda tudi že začetka harmonije. V Jindřichovem Gradcu so se Smetanovi seznanili z rodbino Kolaža, brata odličnega češkega dramatika Jos. Kolaža. To prijateljstvo je bilo za Smetano neobičajno pomenljivo: ne le, da je kot deček preživel mnogo lepih trenutkov v Kolařevi rodbini, kjer so prepevali, igrali na kitaro, prirejali lutkovo gledišče in otroške plese, temveč je pozneje našel v gospej Kolařevi tudi vneto priprošnjico za njegov sprejem v Prockschevo glasbeno šolo, predvsem pa je dobil v Kolařevi hčerki Katarini leta 1849 zvesto, iskreno ljubljeno in nepozabno soprogo. Leta 1835 so se Smetanovi preselili v Ružkovo Shotico pri Časlavi. Ker je hotel Bedřich nadaljevati gimnazijske študije, so ga stariši poslali na nemško gimnazijo v Iglavi. Z iglavsko nemščino se ni mogel sprijazniti, zato ga je oče že po treh mesecih odpeljal na gimnazijo v Nemški Brod, kjer je študiral do leta 1839. Cilj njegovega hrepenenja pa je bila — Praga. Koncem istega leta ga je dosegel. Začel je nadaljevati s študijami na akademični gimnaziji. Bil je srečen in zadovoljen, da biva v središču glasbenega življenja. Šola mu pa vseeno ni prirasla k srcu, tem bolj ker so nekoč profesor in součenci žalili njegov narodni čut, da ni šel več v šolo, ne da bi bil kaj sporočil domov. Živel je glasbi: pridno je igral sam in s tovariši v kvartetu, za katerega je na pamet prirejal razne skladbe, ker niso imeli denarja za nakup not. Posebno so pa tovariši strmeli, ko jim je nekega dne iz žepa privlekel vrsto kvartetov, katere je sam zložil. Seveda to brezskrbno življenje pobeglega gimnazijca ni moglo trajati dolgo. Spomladi leta 1840 je prišel v Prago njegov oče in ga je vzel domu, da se posveti gospodarstvu. Toda agrarec je ostal Smetana le do konca počitnic. Začetkom šolskega leta pa je šel na gimnazijo v Plzen, kjer je študije v treh letih dokončal. Med tem časom glasbe ni zanemarjal: skladal je polke, koračnice, četvorke, pa tudi resne skladbe. Njegov oče ni hotel slišati o tem, da bi se sin posvetil glasbi. Smetana pa je drugače sklenil. Ko mu je v šesti šoli prigovarjal neki profesor, naj zaradi slabih uspehov pusti godbo, češ, da je virtuozov že več kot preveč, je Smetana samozavestno zapisal v svoj dnevnik: »Nisem in nočem biti le virtuoz. Orodje višje moči sem. Saj pride čas, ko bom s pomočjo in milostjo božjo nekoč v tehniki Lizst, v kompoziciji Mozart.« — Tako je videl Smetana svoj življenski poklic vnaprej in oče se je vdal: poslal ga je v Prago. Smetana je nesel od doma v žepu dvajset goldinarjev. Par mesecev je izhajal in godilo bi se mu bilo še slabše, da ni bilo takrat v Pragi Kolařeve rodbine. Sprejet je bil v glasbeni zavod J. Prokscha, kjer je študiral klavir in teorijo. Uslugo je storil Smetani tudi vijolinist Nesvatba, ko ga je seznanil z ravnateljem praškega konservatorija F. Kittlom, ki je posredoval, da je dobil Smetana mesto učitelja glasbe v grofovski rodbini L. Thun - Hohensteina. Tako je bil rešen Smetana za daljši čas gmotnih skrbi. V rodbini grofa Thuna je deloval do l. 1847 in se je pridno bavil z glasbeno teoretičnim študijem ter je proučeval velike klasične mojstre Bacha, Beethovna, Mozarta in romantike Schumanna, Mendelssohna, Chopina in Lizsta. L. 1844 je napisal klavirni ciklus »Baga telbs et Impromptus«, intimni dnevnik ljubezni do Katarine Kolařeve. — Leta 1848 je Smetana glasbene študije dovršil. Nato je priredil nekaj samostojnih koncertov po Češkem, ki niso dosegli prav nobenega gmotnega uspeha. Še isto leto je otvoril lastno glasbeno šolo, ki je dobro uspevala. Odslej napreduje Smetana v resnem skladateljskem delu. Najprej napiše klavirski ciklus »Six Morceano caracteristiques« in ga posveti Fr. Lizstu. Veliki politični dogodki leta 1848 so povzročili kompoziciji »Koračnica praških legij« in koračnica »Narodne garde«. V naslednjih letih so nastale nove klavirske skladbe »Listki v spominsko knjigo«, »Polke«, slavnostna uvertira D-dur za orkester, priljubljena polka »Našim dekletom.« Slavnostno sinfonijo v E-duru je komponiral k poroki cesarja Franca Jožefa, pozneje pa klavirski trio v g-molu pod vtisom izgube svoje hčerke Bedřške. — Leta 1856 prevzame Smetana mesto ravnatelja Filharmonične družbe v Goeteburgu na Švedskem, kjer je bil dirigent. Toda ljubezen do rodne grude ga je vlekla v domovino. Njej je hotel služiti kot veren in zvest sin. Na povratku v Prago mu je umrla ljubljena soproga. Vrnivši se domov, ni mislil, da bo moral doživeti razočaranj na kupe. Odprl je zopet glasbeno šolo, ustanovil glasbeno dramatično šolo, uvedel je koncerte na abonma, ki so končali z ogromnim deficitom. Kot glasbeni kritik je neusmiljeno bičal konservatizem v češkem glasbenem življenju. V tej dobi je nastala prva Smetanova opera »Branibori na Češkem«, kmalu na to pa večnolepa »Prodana nevesta«, ki pomeni v glasbeni zgodovini prehod od Mozartove »Figarove svatbe« k novejši komični operi. Obe deli sta dosegli dokaj povoljen uspeh. Smetano so imenovali ravnateljem gledišča, kateremu se je posvetil z idealno vnemo. Komponiral je salonsko konverzačno opero »Dve vdovi« in »Dalibora«, katerega sta občinstvo in kritika odklonila. Začel se je boj proti Smetani, češ, da ne komponira v narodnem duhu in da je »wagnerijanec«. Kot odgovor na napade je napisal največjo svojo opero »Libušo«, katero je namenil za slavnostne prilike. Leta 1874 je neumorno delavni mojster izgubil sluh, čigar izguba je izvirala iz bolezni v možganih. Poskušal se je zdraviti, toda brez uspeha. Dati je moral slovo gledališču in je živel pri svoji hčeri v Jabkenicih ter tu pisal najkrasnejša svoja dela, med njimi ciklus sinfoniških pesmi »Ma vlast«, komorni kvartet, »Iz mojega življenja«, opere »Poljub«, »Tajnost« in »Čertova stena«. Priznanja za svoje veliko delo v prospeh češke glasbe Smetana ni doživel. Nerazumevan je hiral in hiral, dokler ni bolezen tako napredovala, da so ga morali prepeljati v praško umobolnico, kjer ga je dne 12. maja leta 1884 rešila trpljenja bela žena. Po njegovi smrti je prišlo šele spoznanje. Češki narod je uvidel, kdo mu je bil Smetana. Začel je razumevati njegova glasbena dela, ki so tekom let našla zasluženo uvaževanje v vsem glasbenem svetu. »Prodana nevesta« je danes ena najpriljubljenejših komičnih oper sploh. Ob stoletnici Smetanovega rojstva se tudi Slovenci z globokim spoštovanjem klanjamo manom nesmrtnega češkega narodnega skladatelja. —o—

P.:

Moja domovina.

(Má vlast.)

Ciklus sinfoniških pesmi Bedřicha Smetane.

Umetniškega poslanstva Bedřicha Smetane češki narod za časa skladateljevega življenja ni razumel in ga je vdklanjal. Število bridkih ur nerazumevanja se je mojstru še povečalo, ko ga je usoda udarila z gluhoto. Kot narodno samozavesten človek je v najhujših časih zlagal slavospev svoji ljubljeni domovini, slavospev, ki nima para v vsi glasbeni zgodovini, ciklus sinfoniških pesmi za veliki orkester »Má vlast«.

Ciklus se deli v dva dela. Prvi obsega sinfoniške pesmi »Višegrad«, Vltava«, »Šarka«, drugi pa pesmi »Iz čeških logov in gajev«, »Tabor« in »Blanik«. Prve štiri pesmi je Smetana napisal v letih 1874 in 1875, dočim so nastale »Tabor« in »Blanik« šele v letih 1878, 1879. Izvajajo se pa od leta 1882 kot enotni ciklus z naslovom »Má vlast« (»Moja domovina«). V lažje razumevanje cikla podajamo v naslednjem kratko vsebino vseh šestih skladb.

Višegrad pomeni začetek češke zgodovine. Bil je to grad, sedež Libuše, Přemislovskih knezov in kraljev. Skladatelj nam slika življenje na gradu: zbirajo se vitezi vojaki pred boji, veselo rajajo in plešejo. Toda slava mine. Strastni boji začno in Višegrad je njihova žrtev. Ostanejo le razvaline gradu, nema priča nekdanje slave. —

Vltava. Skladatelj nas vodi v naravo. V šumavskih gozdih izvirata dva potočka, žuborita dalje v solnčnih žarkih in se kmalu združita v reko Vltavo, ki šumi po češki zemlji, med temnimi bori, iz katerih se oglašajo lovski rogovi in se vije dalje med njivami in travniki. Iz brega se čuje plesna godba in ženitovanjsko veselje. Na zlatih valovih Vltave plešejo ob mesečnem svitu rusalke in vodne vile. V svatojanskih vodopadih bobni Vltava preko skal, nadaljuje svojo pot proti Pragi, se veličastno vali mimo Višegrada, odkoder izginja skladateljevim očem v daljavo.

Šarka. Snov je vzeta pripovedki, ki pravi, da je Šarka varana v ljubezni, s svojimi družicami sklenila boj proti moškemu pokolenju. Knez Ctirad gre s svojo vojsko nad njo in jo najde privezano na drevo. Krasota Šarke ga tako očara, da jo oprosti vezi. V taboru Ctiradovih vojakov zavlada veselje: pozabivši na nevarnost, pijo vojaki do noči, dokler drug za drugim ne zaspé. Takrat da Šarka znamenje z rogovi: njene družice prihite in pomore Ctiradovo vojsko. —

Iz čeških logov in gajev. V tej pesmi nam skladatelj slika krasno poletno popoldne na deželi. Polja in travniki dehte, solnce se smeje, žito valovi, ptički pojo. Pesem prirode! Ljudstvo prepeva in pleše, veseli se življenja.

Tabor je pesem husitske dobe. Husiti so si na Taboru zgradili svoj sedež. Njihova pesem: Kdo ste božji bojevniki jih je navduševala za boje, v katere so šli s prepričanjem, da njihova sveta in pravična stvar mora zmagati, če tudi bi morali zanjo umreti. — Smetana je v tej sinfoniški pesmi uporabil husitski koral.

Blanik je nadaljevanje »Tabora«. V notranjosti gore Blanik počivajo junaki iz slavnih husitskih bojev in čakajo ugodnega časa, da zopet zagrabijo za orožje. Po vrhu Blanika pasejo pastirji svoje čede, nevedoč, kaj se skriva v globini gore. Nad češko zemljo prihajajo nesreče, od nikoder ni pomoči: vzbudé se junaki »Blanika«, gredo na svet, da prinesejo domovini — rešitev.

Smetana je pisal te sinfoniške pesmi iz vere v slavno preteklost Češke, v nje zgodovinski pomen. Veri v preteklost svoje domovine je pridružil še opev krasot čeških krajev in vero v bodočnost svojega naroda. Na podlagi teh momentov je postal Smetana narodov buditelj in prorok. Njegov ciklus »Moja domovina« je veliko priznanje vere v narod in ljubezni do naroda. Ne obupajte, ne bodite maloverni, radujte se, saj pride nekoč dan rešitve! Glasbeno pomeni ciklus največje in najvrednejše delo češke orkestralne glasbe in vrhunec Smetanovega stvarjanja sploh, vrhunec tehniškega obvladanja forme in tudi kompozične tehnike. »Mojo domovino« je skladal Smetana popolnoma gluh. Njegovi prijatelji so upali, da mojster ozdravi. Napotil se je v namen zdravljenja k dr. Troeltschu v Würzburgu. Ko je vlak odpihal iz praškega (smihovskega) kolodvora in je Smetana skozi okno zagledal silhueto Višegrada, je vzkliknil: »Ko bi se me nebo hotelo usmiliti, da bi po povratku v Prago mogel poslušati svoj »Višegrad«! Mislim, da bi od veselja zblaznel!« Smetana se je vrnil domov neozdravljen, nebo se ga ni usmililo in svojega najlepšega orkestralnega dela ni nikoli slišal. »Moja domovina« pa mu je prinesla priznanje domovine in tujine. V Nemčiji, na Francoskem, Angleškem, v Ameriki, na koncertih vseh svetovnih orkestrov je stalno na sporedu. Praški koncerti, na katerih se izvaja »Moja domovina« so narodni prazniki. Ljudje prihajajo trumoma, kot v hram božji. V srca mu segajo Smetanove pesmi o domovini, kot jo je veliki mojster videl v trpljenju, ponižanju in slavi, v mitih in v resnici. Genijevo proroštvo se je leta 1918 že izpolnilo: češki narod je dosegel svobodo. —

Ciklus »Moja domovina« se je v Ljubljani celotno izvajal zadnjič o priliki vseslovenskega zleta 1922 na koncertu Středočeške Filharmonije iz Kladna. V proslavo stoletnice Smetanovega rojstva pa ga bo izvajala na slavnostnem koncertu »Zveza godbenikov« pod vodstvom g. kapelnika Antonina Balatke. —

Branislav Nušić:

Dve koncertni točki.

Preteklo je deset minut preko devetih, a koncert, ki bi ga moral otvoriti s svojim predavanjem, je bil napovedan točno ob devetih. Jaz pa sem še vedno sedel pri brivcu z namiljenim levim licem.

— Požurite se, požurite! — sem zakical brivcu, ki mi je ravno pričel pripovedovati, kako izborno se je zabaval na natakarskem plesu.

— Požurite se! — sem ponovil že bolj obupno in pomislil na zadrego prireditvenega odbora, ki mora tako dolgo čakati na prvo točko programa.

Ko sem se naposled rešil brivca in dospel na cesto, sem začel korakati s hitrostjo šestih kilometrov na uro. Devet in dvajset minut je že bilo, a jaz, prva točka programa, sem še vedno korakal po terazijah; publika je nestrpno pričakovala začetka in prireditveni odbor je zasedel ure telefona v bližini »Moskve« ter preklical že celo uro naročnikov, ne da bi me našel.

Dospel sem končno tudi pred »Moskvo«, toda treba se je bilo še dvigniti. Klub, v katerem bi moral predavati se je nahajal v drugem nadstropju. Če dirjam navzgor po stopnicah, bom zasopljen in mi ne bo mogoče takoj sesti za kateder. Lift je še vedno vozil posetnike in kdo ve, koliko časa bi moral čakati, da bi prišel na vrsto.

V tem trenutku mi je padla na um srečna misel, da se nahaja poleg nasprotnih stopnic v nasprotni ulici še en lift. Požuril sem se naglo na nasprotno stran.

Lift je bil v parterju in tudi publike ni bilo; situacija je rešena, sem si mislil. Pred liftom je čakala samo neka prijetno dekoltirana dama s fanatično frizuro in nestrpno stopicala.

— Želite tudi vi gori?

— Da!

— V drugo nadstropje?

— Da na koncert!

Pomagal sem ji, da je stopila v lift, sam pa sem odšel, da poiščem pikola, ki se v takih slučajih navadno ne more najti. Zaposlen je bil gotovo tudi on na sprednji strani.

Vrnil sem se in sedel k gospej v lift, da skupno počakava pikoła. Postajala sva nestrpna, toda pikola ni hotelo biti. Pogledala je na uro gospa, pogledal sem jaz, njen obraz se je skremžil od obupa, moj obraz se je skremžil od obupa, pikola pa še vedno ni bilo.

— Ne bi li mogla sama dvigniti lifta? — je vprašala gospa.

— Seveda: mogla bi! — in zaprl sem vrata, potegnil za konopec in lift se je pričel dvigati, prijetno kakor balon.

Gospej je odleglo, odleglo pa je tudi meni. Pričela sva se celo pogovarjati.

— Vi greste tudi na koncert?

— Da, toda zakasnila sem se in moja točka je druga na programu.

— Sonata št. 6, solo na klavirju?

— Da!

— Potem se ne razburjajte, jaz sem celo prva točka programa.

— Predavanje?

— Da!

— Veseli me! — in zadovoljna je bila, da se je tudi prva točka zakasnila.

Tako sva se predstavila drug drugemu in dospela do prvega nadstropja: lift se je elegantno dvigal in nosil dve koncertni točki, ki ju je publika nestrpno pričakovala, odbor pa obupaval.

Dospela sva do drugega nadstropja in takrat me je nenadoma prešinila neprijetna in porazna misel.

Nisem vedel kako se zaustavi lift in kaj je treba storiti, da se ustavi v drugem nadstropju; vse kar sem znal je bilo to, da sem zopet potegnil za vrv.

Pomagalo ni nič; prešla sva že polovico vrat, lift se je še vedno dvigal. Pričel sem pritiskati na razne kljuke, vleči za vrvi — nič ni pomagalo. Lift je mirno in elegantno zapustil tudi drugo nadstropje in komaj enkrat je tudi gospa zapazila, da potujeva previsoko.

— Vi ne znate ustaviti lifta?

— Ne.

— In dvignili smo se preko drugega nadstropja?

— Da!

— Joj! — je vzkliknila in pričela kakor obupana ptica tresti kletko.

— Jaz sicer nisem vzkliknil »Joj!« — toda zmedel sem se kakor pšče v travi in nisem vedel ne kaj bi, ne kako bi. Lift se je med tem elegantno dvigal, prešel tudi tretje nadstropje, naposled četrto; naenkrat sva občutila močan sunek, kakor potres in gospa mi je padla v naročaj tako lepo kot v kakem gledališkem prizoru.

Lift je udaril v podstrešje, ker dalje ni mogel. Prilepil se je na strop kakor lastavičje gnezdo in še mar mu ni bilo, da sa nahajata v njem dve prvi točki programa.

— Joj! — je vzkliknila gospa Sonata številka 6 ponovno — kaj bo sedaj?

— Ne vem! — sem odgovoril obupno.

— Ali od tu ni izhoda?

— Ni ga!

— Ampak za božjo voljo, kaj bo rekel moj mož? V prireditvenem odboru je in je odšel naprej, ker je mene zadržala frizerka.

— Mene pa brivec.

— Toda svet, in koncert?

— Ne vem. Program bo moral začeti od zadaj.

— Dobro — in na gospo Sonato je navalila nova plima obupa — koliko časa bova tako sedela?

— Dokler ne pade komu na um, da naju reši.

Sedla je zdvojeno na konec klopi, jaz pa na drugega. Pretekla je ena minuta, pretekli sta dve, pretekle so tri, štiri, preteklo jih je pet... Celo leto.

— Priznati morate, da je položaj zelo nezgoden — je pričela in vila roke od obupa.

— Priznavam.

— Svet, a midva sva tu, takorekoč na podstrešju — in jaz sem poročena.

— Da, ali...

— To je strašno.

Pretekli sta še dve minuti. Gospa je postajala že čisto brez uma in občutil sem potrebo, da jo tolažim.

— Nič ne pomaga... ven moram, tako ali tako...

— Da, ali kako — prične znova — to se menda še nikomur ni dogodilo.

— O, da.

— Kako?

— Sedaj imava tako in tako časa dovolj, da vam lahko potrdim. Nekaj podobnega se je dogodilo ženi nekega popa. Odšla je k sestri, ki je bila istotako poročena z nekim popom v tretji ali četrti vasi ob progi, da ostane pri njej preko dneva in se potem vrne zvečer z zadnjim vlakom. Na povratku je na predzadnji postaji občutila potrebo, da mora izstopiti, čeprav je vlak stal samo eno minuto.

— To bo menda dolga povest — me je prekinila moja popotnica nestrpno.

— Vseeno je, lahko bi bila tudi daljša, saj vidite, da se nihče ne spomni, da bi naju izpustil iz podstrešja.

Vzdihnila je globoko in zdvojeno, jaz pa sem nadaljeval.

— Popova žena, ki je tamkaj večkrat potovala, je vedela kam mora iti, čeprav je bilo temno, toda prav tisti trenutek, ko je vstopila in zaprla vrata, je lokomotiva zažvižgala in vlak se je pričel pomikati. Hotela je nazaj, ampak vrata so bila kakor navadno na postajah, pokvarjena; zunaj so se dala odpreti, znotraj pa je manjkala kljuka. Popova žena je obupno razbijala po vratih, toda pomagalo ni nič; vlak je odšel in tudi postajenačelnik se je vrnil v hišo, pogasil luči in legel k počitku. Ker je bila postaja oddaljena od vasi, grešne popove žene nihče ni mogel čuti. Morete si misliti, kako ji je bilo...

— Toda to ni niti najmanje podobno mojemu sedanjemu položaju — me je prekinila zopet gospa Sonata.

— Čakajte, postalo bo še slično.

Pričel sem pripovedovati dalje.

— Popovka je zaman razbijala po vratih; nazadnje je trudna in izmučena sedla na sedišče, ki ni ravno pripravno za odpočitek in se vdala v usodo. Prenočiti je hotela tako in počakati drugega dne, ali...

— Torej jo je vendar nekdo rešil? — je vzkliknila gospa Sonata.

— Čakajte. Krog polnoči je začula, da se približujejo neki koraki hišici, v kateri je bila zaprta. Obudila se ji je znova nada in pričela je znova tolči po vratih. In res, prišel je čuvaj in — odpri vrata...

— Na, hvala bogu! — je vzkliknila gospa, kakor da je tudi ona že rešena.

— Čakajte, vendar. Čuvaj je stopil na vrata in pričel popovko strogo izpraševati, ne da bi jo pustil ven: »Kdo si in kaj delaš tu?« Povedala mu je vse, toda ni ji hotel verjeti: »To je vse izmišljeno; ti si kaka postopačka!« —je rekel čuvaj in dostavi: »Izmislila si si celo, da se vrata znotraj ne dajo odpreti. Čakaj, da ti pokažem!« In čuvaj je vstopil ter zaprl za seboj vrata, ko pa ji je hotel dokazati, da je lagala, je sam na največje presenečenje opazil, da se vrata res ne dajo odpreti in tako sta bila sedaj zaprta oba, popovka in čuvaj.

— Joj!

— Joj! — je vzkliknila tudi popova žena, toda pomoči ni bilo. Tolkel je čuvaj s pestjo po vratih, a rešitve ni bilo. In hote ali nehote, ostala sta popova žena in čuvaj celo noč skupaj zaprta.

— Pa ne, da bi tudi midva morala ta ostali do jutra — je vzkliknila druga točka programa.

— Popova žena je vzdihovala in obupovala: kaj poreče pop, ko bo izvedel, da je prebila celo noč s čuvajem v kletki pod stropom.

— Saj vendar nista bila pod stropom — je popravila gospa Sonata.

— Seveda ne, pardon, midva sva pod stropom.

— Res je, res, mož in svet — se je prestrašila ponovno druga točka programa.

— Čuvaj pa je tolažil popovko: »Tako je na zemlji; tudi če prebijeva to noč skupaj, kakor dva mala nedolžna otročička, svet bo vseeno govoril in pop bo vseeno sumil.«

— Seveda! — je vzkliknila bolestno gospa.

— In zato — je nadaljeval čuvaj — nima smisla biti otrok. Ko bo svet že tako in tako lajal in pop tako in tako sumil, storiš raje tako, da ti vsaj ne bo žal.

— Ne — se je pričela razburjati druga točka programa.

— Tako je čuvaj ponavljal popovki svoje tolažbe, dokler tudi sama ni uvidela, da ima prav in je rekla: »Resnico govoriš!«

— Moj bog, ne bo še kmalu rešitve? — je pričela zopet tarnati gospa Sonata.

Ivan Deržič:

Prevzem Južne železnice.

III.

V prvih dveh člankih sem omenil samo glavne točke takozvanega oficielnega Rimskega akorda, ki je ratificiran in tudi uzakonjen v Avstriji, Italiji in Madžarski. Pri nas mora priti pred skupščino, da se sedanje stanje — vendar enkrat konča. Poleg tega oficielnega sporazuma pa postoja še posebni sporazumi med posameznimi državami. Tako je Italija sklenila poseben sporazum z Avstrijo, po katerem Avstrija na svojih železnicah dovoljuje za gotove stvari 30 do 40% znižane tarife za vozovne 10 tonske naklade. Semkaj spadajo: riž, južno sadje, kostanj, makaroni itd. S tem je Italija za svoje eksportne artikle dobila zelo veliko kompenzacijo za one olajšave, ki jih je Avstrija dobila pri Rimskem akordu.

Naša država je sklenila posebno, nekako tajno pogodbo z družbo južne železnice, da odkupi z zneskom 850.000 zlatih frankov vso privatno imovino južne železnice v naši državi, izvzemši javnih in carinskih skladišč v Zagrebu; istotako spada v ta kup vsa imovina pokojninskih skladov za uradnike in sluge ter provizijskega sklada za delavce. Družba južne železnice je prodala s tem tudi imovino — pokojninskih skladov in provizijskega sklada vzlic protestu odborov, ki so na podlagi postoječih pravil upravljali te sklade.

Družbina privatna imovina v naši državi je cenjena na približno 7½ milijonov zlatih franc. frankov. So to zemljišča in gozdovi ob glavnih progah, ki jih je družba tekom let nakupila.. Za to pa je naša država prevzela vse obveznosti napram osobju, ki ga je prevzela in povrh temu še obveznost za plačilo pokojnin vsem upokojenem južne železnice v vseh državah po ključu § 17. točka 12, in sicer 25.1% skupnih letnih stroškov. Nekaj časa se je govorilo pri nas, da naša država s tem odkupom naredi zelo dobro kupčijo, ker je vsota 850.000 zlatih frankov zelo majhna. Tudi se ni polagalo nikake važnosti na ostale določbe člena 17. Radi tega je prišlo do tega, da smo prevzeli ogromne obveznosti za upokojence južne železnice v drugih državah.

Za vse upokojence južne železnice se plačuje pokojnino in postoječe draginjske doklade iz tekočih obratnih dohodkov prog v posameznih državah. Obračun gre v »Clearingu« in naša država mora plačati glasom čl. 17 točka 12 letno 25.1% skupne vsote. Ta vsota se vsakoletno preračuna na zlate franke in razdeli na v posameznh državah odpadajoče proge in sicer v Avstriji 33.8%, na Madžarskem 16.5%, v Italiji 24.6% in v Jugosalviji 25.1%. Znano dejstvo je, da ima Avstrija največ upokojencev južne železnice, ker je družba v Avstro-Ogrski pač favorizirala nemški element. Povrh tega je bil na Dunaju centralni aparat družbe z zelo velikim številom visokega uradništva. Izgleda, da naša oficijelna državna delegacija sploh ni imela niti najmanjšega pojma o vsotah za pokojnine v posameznih državah, ker si drugače pač ni možno predstavljati tako neizmerno obremenitev naše države. Ni dovolj, da so nas Nemci prej povsod zapostavljali in pritiskali, sedaj je prišlo do absurda, da naši državni zastopniki podpišejo pakt, s katerim se naša država zaveže letno plačevati ogromne milijone za pokojnine — tujim državljanom, — nekdanjim našim zatiralcem.

Na skupne stroške se računa pokojnina vseh onih južnih železničarjev, ki so bili upokojeni na točkah 2. 3 in 7, člena 17 Rimskega akorda. To določbo je zahtevala naša delegacija v posebni točki 8 čl. 17. Naši zastopniki so pač mislili, da bodo pred prevzemom južne železnice v državne roke upokojili par tisoč jugosl. južnih železničarjev. Ta račun je bil napačen, ker je temu nasprotoval službeni red družbe južne železnice, po katerem ima vsak nastavljenec pravico na 1 leto bolniškega stanja in 3 mesečno odpoved — pred upokojenjem — torej 15 mesecev. Teh določb naša delegacija ni poznala in sledila je potem nezaslišana blamaža naše države, ko je prezentirala v decembru 1923 okoli 400 jugosl. južnih železničarjev generalni direkciji na Dunaju v upokojitev, a je dr. Fall to »insinuacijo« kratko odbil. Na skupne stroške »Clearinga« torej naša država ni mogla upokojiti niti enega južno-železničarja v naši državi.

Avstrija pa je to izrabila in dala skleniti poseben »Abbaugesetz für Privatbahnen«. Na podlagi tega zakona je bilo čisto po načrtu upokojenih okoli 2400 avstrijskih južnih železničarjev do 15. oktobra 1923 na skupne stroške. Omenil sem že prej, da znaša pokojnina z dokladami za upokojence vseh vrst južne železnice v naši državi okoli 17 mil. dinarjev na leto. Primeroma zelo majhna vsota! Tudi je pokojnina osobito v Avstriji veliko večja kot pri nas. Ne motim se, ako trdim, da znašajo skupni stroški za upokojence južne železnice pred uveljavljenjem, oz. ratifikacijo Rimskega akorda v vseh štirih državah 150 mil. din. letno. K temu pride še pravilno novo upokojenih 2400 avstrijskih po »Abbaugesetzu« z najmanj 30.000 Din. letno za vsakega, kar znaša 72 mil. D. letno. Skupna vsota za vse upokojence bo torej najmanj 222 mil. din. letno. Od tega pa plača naša država 25.1 odstotka ali 55,722.000 dinarjev na leto. **Ker jugosl. južno-žel. upokojenci prejemajo samo 17 mil. din., naša država plačuje za sedaj letno okoli 39 mil. din. za avstrijske madžarske in italijanske upokojence južne železnice.** Če še ponovno povdarim, da imajo upokojenci južne železnice v naši državi najmanjše, uprav beraške pokojnine, potem je razvidna vsa brezglavost in popolna neinformiranost, da ne rečem nesposobnost, delegacije naše države, ki je sklepala in podpisala Rimski akord.

Da niti pri ministrstvu za promet, niti pri finančnem ministrstvu nimajo prav nobenega pravega vpogleda v celo vprašanje južne železnice, dokazuje tudi vladni predlog v finančnem zakonu, s katerim je hotel takratni minister za promet g. dr. V. Janković uzakoniti Rimski akord. V členih 109 in 110 predloga finančnega zakona so vnešene samo postavke za pavšal letno 5,800.000 zl. fr., dalje 200.000 zl. fr. za odkup proge Zagreb-Karlovac, potem 850.000 zl. fr. za odkup privatne imovine in pa naš letni delež največ 25.1 odstotka za takozvani specijalni fond: 4 mil. zl. frankov letno iz prometa preko Trsta. V finančnem odboru je pomočnik ministra za promet g. inž. Avramović branil te člene, finančni odbor pa je odbil zahtevo po ratifikaciji in akord mora kot poseben zakonski predlog pred skupščino. Demokratski klub je v svojem »izvještaju« o budžetu podal posebno odvojeno mišljenje radi odkupa južne železnice. A tudi to »mišljenje« ne vsebuje vseh obvez države po Rimskem akordu. Imam vtis, da je vlada popolnoma nepripravljena in neorijentirana v finančnih obvezah predložila akord v finančnem zakonu in da tudi opozicija ni preštudirala finančnega efekta — obvez iz akorda.

Za sedaj naša država mora plačevati pavšal 5.800.000 zl. fr. 25.1 odstotka od 4 mil. zl. fr. za promet preko Trsta letno najmanj 500.000 zl. fr. skupaj 94.5 mil. dinarjev, dalje 17 mil. din. za jugosl. upokojence in okoli 39 mil. din. za ostale upokojence bivše južne žel. To znaša letno okoli 150.5 mil. din. brez onih 200.000 in 850.000 zl. frankov za odkup proge Zagreb-Karlovac in privatne imovine j. ž. Te obveze so naši državi naprtile Italija, Avstrija in Madžarska; naša država pa je obvezana s podpisom ratifikacijske listine. Ali je pod takimi pogoji in pri takem dejanskem stanju mogoče kaj drugega, kakor da nas Avstrijci in Italijani imajo za nadute in neumne Balkance? Imajo prav! Zgubili smo l. 1919 miljardno premoženje iz skupne imovine Avstro-Ogrske, ker so naši vodilni prečanski ministri patetično izjavljali — »ne trebamo ništa od Švaba«, na konference pošiljamo popolnoma nepripravljene in partijsko izprane delegate, nasprotniki pa se nam pomilovalno smejejo in nas tepejo povsod.

Tržaško pismo.

V Trstu, 29. februarja 1924.

Armada kandidatov za letošnje volitve v Italiji je prišla iz svojih dosedanjih skrivališč. Agencija Stefani je že pred par dnevi objavila vse liste, ki so bile potrjene. Vsega vkup je bilo postavljenih 1354 kandidatov na 138 kandidatskih listah. Od armade »pokicanih« odpade na fašistovsko listo, ki je edina popolna večinska lista 356 mož, a na 137 manjšinskih list 998 kandidatov. Med temi manjšinskimi listami so tudi štiri fašistovske manjšinske liste, takoimenovane liste-bis, na katerih kandidirajo fašisti in liberalci. Te fašistovske liste-bis so bile vložene v Toskani, Laciju, Abrucih in v Apuliji ter vsebujejo 23 kandidatov.

Ako razporedimo kandidatske liste po strankah, ki jih zastopajo, dobimo sledečo precej jasno sliko volilnega položaja.

1. 15 fašistovskih list s 356 kandidati. To je, kakor ravnokar rečeno, edina večinska lista.

2. 15 popolarskih list (v vseh okrožjih).

3. 15 list socijalistov-unitarcev (v vseh okrožjih).

4. 14 komunističnih list, ki so bile postavljene v vseh volilnih okrožjih razen na Sardiniji.

5. 13 list maksimalističnih socijalistov (v vseh okrožjih razen Sardinije in Abrucev).

6. 9 liberalnih »sporednih«, t. j. vladi in fašizmu prijateljskih list, in sicer v Pijemontu (Giolitti), Liguriji, Emiliji, Toskani, Laciju, Kampaniji, v Abrucih, v Apuliji in na Siciliji.

7. 5 list demokratičnih socijalcev in sicer na Siciliji (bivši poštni minister v Mussolinijevi vladi Di Cesarò), dalje v Kalabriji, v Kampaniji, v Toskani in na Sardiniji.

8. 4 sporedne fašistovske manjšinske liste ali liste-bis, kakor se navadno krajše imenujejo, in sicer v Toskani, Laciju, Abrucih in Apuliji.

9. 4 liste kmetske stranke, nekaki italijanski zemljoradniki, ki so postavili svoje kandidate v Pijemontu, Lombardiji, Liguriji in Laciju. Te stranke ni smeti zamenjati z nekdanjimi agrarci, ki so se popolnoma zlili deloma z desnimi liberalci deloma s fašisti in sedaj oficijelno ne obstojajo več.

10. 12 republikanskih list. Republikanci niso postavili svojih kandidatur v Pijemontu, na Sardiniji in Abrucih, drugače pa po vseh volilnih okrožjih.

11. 8 list ustavne opozicije, ki ji načelujeta bivši ministrski predsednik Ivanoe Bonomi in bivši minister Amendola. Ustavna opozicija, imenovana tudi »Demokratska zveza«, je postavila svoje kandidate v Abrucih, Emiliji, na Sardiniji, v Lombardiji, Kampaniji, Benečiji (Benetke), pri nas v Julijski Krajini in v Kalabriji.

12. 5 list »neodvisnih«, in sicer v Abrucih, Apuliji, Emiliji, Kampaniji in Kalabriji.

13. 2 listi sardinske stranke, ki se oficijelno imenuje »Partito Sardo d'Azione«. To so sardinski avtonomisti, ki imajo v svojem programu avtonomijo svoje dežele Sardinije in so tudi nasprotniki tradicijonalnega rimskega centralizma. Takoimenovane »narodne« stranke, v prvi vrsti fašistovska, jih smatrajo vsled tega za nevarne separatiste. Ta stranka ima precej pristašev samo med Sardinci. Svoji dve listi je postavila na Sardiniji in v Laciju, to poslednjo gotovo samo zato, da zadovolji s tem določbam volilnega zakona, ki zahteva, da mora biti isti volilni znak zastopan vsaj v dveh volilnih okrožjih.

14. 2 slovansko-nemški listi, in sicer naša slovanska lista v Julijski Krajini in nemška na Tridentskem (v beneškem volilnem okrožju). Ta lista je, kakor vam je že znano, slovansko-nemška le v tehničnem oziru, medtem ko so obe stranki — slovanska in nemška — v vsakem drugem oziru popolnoma neodvisni.

15. 2 listi fašistovskih disidentov v Pijemontu in Lombardiji.

Radi popolnosti naj navedem tudi posamezne volilne znake. Številne čitatelje »Narodnega Dnevnika« v Jugoslaviji bo to manj zanimalo, toda Vaš ugledni list ima, gosp. urednik, čedalje več čitateljev tudi med našim narodom v Julijski Krajini, ki mora na vsak način biti informiran in orijentiran tudi glede te podrobnosti volilnega opravila. Kakor znano, ima volilni znak ta pomen, da omogoči tudi najpriprostejšemu volilcu, da lahko spozna svojo stranko. Važna je ta olajšava posebno za analfabete, ki bi, če bi bilo treba pisati na glasovnice tekoče število list ali pa celo ime stranke, sploh ne mogli voliti V Italiji pa je še znaten odstotek analfabetov, predvsem v srednji in južni Italiji, za katere je volilni znak neobhoden pripomoček. Vsega vkup je bilo predloženih 20 različnih znakov, ki so sledeči: 1. **Lipova vejica in planinka** (Slovani in Nemci). 2. Liktorski sveženj (fašisti). 3. Orel z liktorskim svežnjem v krempljih (fašistovske manjšinske liste). 4. Orel z italijansko zvezdo (fašistovski disidenti). 5. Italijanska narodna zastava s savojskim grbom (Giolittijevi liberalci in demokrati). 6. Italijanska zvezda (ustavna opozicija). 7. Ščit s križem in geslom »Libertas« (popolari, t. j. italijanski klerikalci). 8. Klasje in grozdje z geslom »Da noi« (kmetska stranka). 9. Lopata in bršljanov venec (republikanci). 10. Vzhajajoče solnce z geslom »Svoboda in socijalizem« (socijalisti-unitarci). 11. Knjiga, srp in kladivo (socijalisti-maksimalisti). 12. Solnce, klasje, srp in kladivo (komunisti). 13. Žepna ura (neodvisni). 14. Baklja s črkami D. S. (demokratični socijalisti) in še šest znakov izključno krajevnih in osebnih list, in sicer: 15. Angelj na prednjem delu ladje, t. j. grb mesta Bari (neodvisni). 16. Konj v teku (grb mesta Neapelj, neodvisni). 17. Štirje zamorci (sardinski grb, Partito Sardo d'Azione). 18. Etna z geslom »Svoboda in delo« sicilijski grb, (neodvisni). 19. Tehtnica (neodvisni na Siciliji in v Kalabriji). 20. David (neodvisni na Siciliji in v Laciju).

Omenil sem vse te podrobnosti, ker nazorno kažejo že same po sebi, kakšen je v svojih glavnih potezah volilni mehanizem v Italiji. Ako bi ga človek hotel opisati z besedo, bi mu ne zadostovala cela knjiga. Tako pa upam, da si bo na podlagi gornjih podatkov mogel ustvariti vsak čitatelj »Narodnega Dnevnika« precej jasno sliko vsaj o najbistvenejših črtah volitev v Italiji.

Kar se tiče borbenih položajev posameznih strank, je važno dejstvo, ki ga je treba tu zopet naglasiti, da nastopa samo ena večinska stranka, ki je seveda fašistovska. Vse ostale liste so v »opoziciji«, dasi nastopajo povsod le kot manjšinske stranke. Kljub temu pa se zdi, da fašisti niso popolnoma brez skrbi glede mogočega izida glasovanja. Zato je direktorij fašistovske stranke pretresal volilni položaj takoj, ko so bile znane vse liste, ter je označil svoje stališče napram vsej »opoziciji«. Fašizem bo vodil odločno volilno borbo proti vsem »prevratnim« strankam, v prvi vrsti pa proti popolarom in socijalistom unitarcem. Kakor sem omenil že zgoraj, sta samo ti dve stranki postavili svoje kandidate v vseh volilnih okrožjih, a sovražno stališče, ki ga je zavzel fašizem napram njima, je dokaz, da ju smatra za posebno nevarna tekmeca. Nevarnost, ki lahko nastane za fašistovsko stranko, obstoji v tem, da bi njena lista ne zbrala ene četrtine vseh oddanih glasov. V tem slučaju se večinski volilni red avtomatično izpremeni v proporcijonalnega, kar bi pomenilo velik moralni triumf predvsem za popolare in unitarce, ki so dosledno proglašali Mussolinijevo volilno reformo za nasilno in krivično. Dejstvo, da so socijalisti unitarci nastopili v vseh volilnih okrožjih, je precej presenetilo, ker se je ta stranka vsaj na zunaj najmanj gibala. Po tem se vidi, da so bile njene priprave tajne, na drugi strani pa, da se smatra za najmočnejšo med proletarskimi strankami.

Glede drugih manjšinskih list so povedali fašisti v isti izjavi, da ne priznavajo nikakih takoimenovanih »sporednih« list, ki bi hotele veljati za fašizmu prijateljske stranke. Kakšen vpliv bo imel ta grozilni fašistovski proglas na izid volitev, se ne da prerokovati, toda gotovo je, da ne bo brez posledic. Drugorodni (t. j. slovanska in nemška) listi se v tem svarilu ne omenjata, kar je treba tolmačiti tako, da vlada ne vidi v naši volilni borbi nikakega sovražnega nastopa proti državi, t. j., da nas ne smatra za »prevratno stranko«. O tem bi pričalo tudi vse dosedanje držanje tukajšnjih fašistov.

V naši Julijski Krajini nastopi poleg fašistovske večinske liste še sedem manjšinskih list, in sicer naša **slovanska** (6 kandidatov), komunistična (10), socijalisti-unitarci (7), popolarska (6), socijalisti-maksimalisti (5), republikanci (8) in ustavna opozicija (3). Za osem manjšinskih poslanskih mest se bo torej borilo 45 kandidatov in mi Slovani bom imeli proti sebi 6 italijanskih list.

Že to dejstvo nad dovolj jasno dokazuje, kako potreben je bil sporazum za naš skupni nastop, ker se je v zadnjem hipu, toda še pravočasno dosegel. Naši kandidati, ki so bili sporazumno določeni, so: dr. Wilfan, dr. Besednjak, dr. Stanger, dr. Brajša, inž. Podgornik in dr. Biteznik. Med njimi so dr. Wilfan, dr. Stanger in inž. Podgornik kandidati političnega društva »Edinost« v Trstu; dr. Besednjak, dr. Brajša in dr. Biteznik pa kandidati pol. društva »Edinost« v Gorici.

Ta nehvaležni sporazum, ki je bil objavljen te dni v »Edinosti« in »Goriški Straži«, obsega osem točk in bo veljal za predstoječe in prve prihodnje državnozborske volitve. Pri letošnjih volitvah bo pripadalo 1., 3. in 5. mesto kandidatom pol. društva »Edinost« v Trstu, 2., 4. in 6. mesto pa kandidatom pol. društva »Edinost« v Gorici, a pri prihodnjih ravno narobe, t j. 1., 3., 5. mesto pol. društva v Gorici in 2., 4. in 6. političnega društva v Trstu. Sporazum obsega tudi zelo važno točko glede prednostnih glasov, ki se imajo dati samo prvim trem kandidatom, t. j. dr. Wilfanu, dr. Besednjaku in dr. Stangerju. Važna je tudi določba, da se kandidati obvezujejo za slučaj izvolitve, da osnujejo poslanski klub in da bodo sporazumno postopali v vseh vprašanjih. Do konca volilne borbe morajo prenehati vsi napadi po listih (»Edinost«, »Istarska Riječ«, »Novice« — »Goriška Straža«, »Mali list« in »Pučki Prijatelj«).

Sporazum za skupni nastop je bil na splošno sprejet z velikim veseljem in bo brez dvoma mnogo pripomogel k našemu volilnemu uspehu, ki ga pričakujemo. Vprašanje je le, ali se bo mogel po volitvah dosledno izvajati, posebno glede sporazumnega postopanja izvoljenih poslancev. Po mojem mnenju bo to mogoče le tedaj, ako se sedanji volilni sporazum izpopolni po volitvah s splošno politično pogodbo med obema taboroma. Napadi in brezplodne polemike morajo v naših razmerah prenehati ne samo za čas volitev, temveč sploh, zakaj le na ta način bo eni in drugi strani mogoče, da posveti vse svoje sile res pravemu koristnemu in plodnemu delu za organizacijo, povzdigo in ohranitev našega naroda. Tržaško politično društvo je že priznalo politično društvo »Edinost« v Gorici ter društvo za Slovence in Hrvate v Istri kot stranko. Kakor se sliši, se nameravata ti dve poslednji društvi po volitvah res proglasiti za stranko tudi v formalnem oziru. Odgovornost enega in drugega tabora bo tedaj v vsakem oziru jasno opredeljena in tedaj tudi ne bi smelo biti izključeno, da bi se uveljavil med nami pregovor — clara pacta, amici boni«. Za zgled bi nam lahko bili tirolski Nemci, ki bi jih mogli posnemati brez ozira na to, ali naj bi bila formula nekak »Narodni svet« ali kaj drugega.

S tem sem se seveda oddaljil od naše neposredne naloge, ki je čim sijajnejši nastop pri volitvah, ter se doteknil vprašanj, ki se nam bodo vsiljevala z neodklonljivo silo šele po volitvah. Toda na vsak način je dobro, da že sedaj mislimo na ta vprašanja, ker nam postane s tem tem jasnejši tudi pomen predstoječih volitev, ki morajo biti kako vsake vedno le sredstvo za dosego drugih višjih in trajnejših ciljev in uspehov v našem delu za ljudstvo in njegove interese.

S. J.

Za velikimi — majhni.

Pod tem naslovom piše komunistični ruski list »Nakanunje« sledeče:

»Danes — Norveška in Avstrija, jutri Grška, Holandska in drugi...

Vseeno, med »priznajočimi« ali gotovimi priznatimi ne vidimo dosedaj sozvezdja — Male antante — češkoslovaške republike in kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Tvrdko »Rumunijo« oddelimo v samostojen problem — kajti jasno je, da je treba v svrho vpostave normalnih odnošajev z njo kot predpogoj prestopiti dunajsko konferenco, ki bo dne 19. marca. Toda na tej konferenci bo — kakor znano — vprašanje vseh vprašanj — usoda Besarabije. Samo ob sebi razumljivo, da niso do rešitve tega centralnega vprašanja nobeni normalni odnošaji z Rumunijo mogoči.

Povrni nagrabljeno! Povrni nezakonito prisvojeno!

Ne dvomimo — kakor tudi nihče v Rusiji o tem ne dvomi, da bo sovjetska delegacija v Rusiji branila na Dunaju ravno to stališče in sicer s to železno odločnostjo, kakršne so zmožni edinole sovjetski državniki. (!)

Res, non verba! Nobenih obljub, nobenih razsodišč častnih mešetarjev! —

Toda drugače je problem z Jugoslavijo in Češkoslovaško, stebroma Male antante.

Oni se javno ne hite — očividno računajoč, da jim bo Rusija koncem koncev predložila kake nove predujme, magari le moralnega pomena, n. pr. v obliki note, da se želi sovjetska vlada ž njima zakonito poročiti.

Če obstoje pri njih v resnici takšna »moralna« vprašanja — in to smemo misliti — potem še dolgo ne bodo doživeli zadoščenja. Že radi tega — kakor je popolnoma pravilno povdaril M. M. Litvinov — da ne rabi Rusija »priznanja« s strani Jugoslavije in Češkoslovaške, temveč nasproti oni, ki kot nove države rabijo priznanja sovjetske zveze.

Zlasti treba to podčrtati za Češkoslovaško, ki do Verzajskega miru nikakor ni obstojala kot obče priznan subjekt mednarodnega prava. Ali pa je mar Verzajski mir za Rusijo obvezen?

Slično pa velja tudi za Jugoslavijo, pačeprav more pokazati na svoj nastanek iz Srbije, ki je bila že leta 1878 priznan subjekt mednarodnega prava.

Toda nas ne zanima vprašanje, kdo je dolžan prvi »priznati«, temveč vzroki, ki zadržujejo Češko-Slovaško in Jugoslavijo od Moskve.

Brezdvomno jih »vleče« k Rusiji, kakor je včeraj potegnilo Holandsko, ki se je zbala, da zakasni na pet minut, in danes — Avstrijo in Grško. Toda »nekaj« zadržuje, silno zadržuje. In ta »nekaj« ni — po našem mnenju — toliko Pariz, sedanji Pariz gosp. Poincareja.

Stvar v Rumuniji je očividno v nekaterih tajnih določilih konstitucije Male antante, to je o garancijah teritorialne nedotakljivosti Rumunije, ki so jih dale Češkoslovaška in Jugoslavija, to je, da ne stopita preje v normalne stike z Rusijo, dokler ni rešeno vprašanje Besarabije.

Na konferenci Male antante v Beogradu so se češki in srbski ministri sicer zaključili, da take določbe ni in da se tiče Mala antanta le Bolgarske, Madžarske in Avstrije. Toda, če je tako, zakaj čakajo na rezultate dunajske konference?

Ponavljamo: Javno mnenje nove Rusije nikakor ne čuti potrebe po novih aktih priznanja, toda ono hoče končno znati, če so čiste roke onih, ki se večno zaklinjajo na svojo neomejeno ljubezen do ruskega naroda in visokim idealom slavjanstva.

Recite vendar, da se motimo!«

Veseli nas, da tudi komunistični list mora **priznati** veljavnost slavjanskega stališča.

— In tako sta čuvaj in popova žena ostali del noči zamenjala obup s prijetnimi trenutki.

— Bo li kmalu kdo prišel? — je dvignila glas gospa.

— Čuvaj je imel prav in popova žena je tudi imela prav.

— In čuvaj je rekel popovi ženi: »Ko bo svet tako in tako lajal in bo pop tako in tako sumil, stori...«

— Ali, gospod...

— To ste mi že trikrat ponovili, gospod... in hotela je nadaljevati, toda v trenutku je obmolknila. Od spodaj, kakor nekje iz kleti, so se čuli temni zvoki valčka.

Gospa je prebledela.

— Koncert je že končal in pričel je ples, midva pa še vedno visiva tu!

— Mislite zares, da bova še dolgo tako visela?

— Gotovo; lifta nihče več ne rabi; pozabili so na naju.

— Toda za božjo voljo, kaj naj počneva?

— In čuvaj je rekel popovi ženi...

— A veste, kaj je popova žena rekla čuvaju?

— Vem! — in nasmehnila se je dražestno in ljubeznivo.

Nehote in nevede sem iztegnil proti njej roko in našel njeno toplo ročico, ki bi malo preje morala izvajati sonato št. 6.

Skušala mi je odtegniti, toda segel sem z drugo, da ji jo ovijem krog pasu in pri tem šepetal:

— In čuvaj je rekel popovi ženi...

Takrat pa je nenadoma radostno vzkliknila in se mi izvila.

Lift je pričel drveti navzdol in se žuril tako zelo, kakor vedno, kadar pada. Zazdelo se mi je, da letim iz neba, iz katerega sem bil izpahnjen.

— Rešena sva! — je vzkliknila gospa in komaj je to izgovorila, sva že bila v parterju.

— Osliček neumni! Kdo vam je naročil, da spustite lift? — sem se zadri nad prestrašenim pikolom, ki mi je pomolil pod nos roko za napitnico in se opravičeval, da je bil zaposlen na nasprotni strani.

Brez vsakega sporazuma sva se našla **pakrat oba na ulici**

— Domov grem! — je rekla prva točka programa. — Sram me je sedaj iti na zabavo.

— Saj sva že izvedla najini koncertni točki.

— In vi ste zadovoljni?

— Ah, ne, dokler ne dokončam pripovedke.

— Dokončali ste jo že enkrat.

— Zdi se mi, da vam nisem povedal, kaj je popova žena odgovorila čuvaju. Vas lahko spremim, da vam medpotoma povem?

Prikimala je in ponudil sem ji roko. Šla sva počasi, tesno drug ob drugem, kaker morata iti dve koncertni točki. Iz dvoran palače so prihajali na ulico veseli glasovi valčka in žarki električnih luči. Gospa je molčala, jaz pa sem šepetal:

— In tako je čuvaj ponavljal svojo tolažbo popovi ženi, dokler tudi sama ni uvidela, da ima prav in rekla: »Resnico govoriš!«...

Naslednjega dne sem ležal v postelji in se delal bolnega, ker sem se pri prireditvenem odboru opravičil z boleznijo. Opoldne sem dobil dišeče pisemce, ki se je takole glasilo:

Prva točka!

Srečno sem se opravičila, da nisem prišla na koncert. Reka sem možu, da sem si izpahnila nogo, katero imam še vedno obvezano. Jezim se na vas. Skrbite, da bodeta pri prihodnjem koncertu najini točki druga poleg druge in učite se voditi lift.

Vaša

Druga točka.

„Hotel Slon", Ljubljana
Moderno preurejeno kopališče, restavracija in kavarna.
Centralna kurjava!

Na toaletni mizi vsake dame naj služi kot okrasek najboljša in najstarejša originalna **kolinska voda** z zaščitno znamko
Johann Maria Farina gegenüber dem Jülichs-Platz,
ki se je tekom enega stoletja pridobila in obdržala svoj svetovni sloves. Dobiva se v vseh drogerijah in parfumerijah.
Zastopstvo za Slovenijo.
v drogeriji „ADRIJA",
LJUBLJANA, Selenburgova ul. št. 5.

Odkritja Hitlerjevega procesa.

Šele sedaj je možno razbrati dalekosežnost bavarskega puča. Nemčija je stala lanske jeseni pred neposredno možnostjo strašne meščanske vojne, ki bi v slučaju, da bi uspela, dovedla deželo do propasti. To spoznanje so rodile izjave novemberskih pučistov pred ljudskim sodiščem. Že dosedaj je bilo znano, da se je nahajala nemška država vsled inflacije, bavarskega upora in separatističnega gibanja v zasedenih pokrajinah na robu svoje propasti. Nihče pa ni sumil, da so bili načrti pučistov tako dalekosežni in da so bile pri puču udeležene številne ugledne in merodajne osebnosti.

Če je resničen tudi samo del soglasnih izjav obtožencev glede večmesečnih intimnih odnošajev s Kahrom, Lossovom in Seissnerjem, je jasno: na Bavarskem se je pečala z mislijo »Pohoda na Berlin« tudi vlada; imenovanje Kahra naj bi služilo tem načrtom. Vsa dežela je stala tedaj pod ozračjem, nasičenim s patrijotičnimi frazami raznih društev. Od teh društev pa so se vzdrževala z lastnimi sredstvi le nekatera društva severnih pokrajin, medtem ko so dobivala ostala denarne subvencije od večkrat imenovanega »visokega merodajnega mesta«, t. j. od bivšega bavarskega prestolonaslednika Ruprehta, ki se je posebno zavzemal za Kahrovo imenovanje za državnega gen. komisarja. Dosedaj se je domnevalo, da so obstojale med wittelsbachovsko in »ljudsko« smerjo globokejše razlike. Morebiti, da se bo slika po izjavah poznejših prič nekoliko spremenila. Eno pa je gotovo, da je vlada popuščala do roba katastrofe.

Kajtf, kaj so zasledovali ti prevratni poizkusi? Velenemško vprašanje ni samo last desno-radikalcev, marveč tudi ostalih narodnih strank. Desno-radikalci niso bili zadovoljni s stabilizacijo denarne veljave potom rentne marke. Pučisti so odklanjali realne rešilne poizkuse državne vlade. Po izjavah dr. Weberja so smatrali, da bi rentna marka spravila še zadnje preostanke nemškega premoženja v posest borznega kapitala. Te poizkuse so nameravali preprečiti z meščansko vojno. Ako bi ta uspela, bi razvili državno narodno zastavo in tako dosegli tudi nemško svobodo. Seveda so vse take fantazije blazne in Ludendorff bi poslal kvečjemu par polkov neoborožene nemške mladine pred topovska žrela združenega sveta. To je soglasna sodba vseh merodajnih nemških listov.

Politične vesti.

= **Nova turška ustava.** Velika narodna skupščina v Angori, ki je prevzela nalogo ustavotvorne skupščine, pretresa načrt nove turške ustave. Po tem načrtu bi bila najvišja zakonodajna oblast na Turškem Velika narodna skupščina, ki bi bila izvoljena na štiri leta. Volilno pravico bodo imeli vsi državljani, moški in ženske, ki so dovršili 18. leto. Za poslanca bo mogel biti izvoljen vsak turški državljan, ki ni v službi kake tuje države in ni član bivše Sultanove dinastije. Ostale pravice poslancev so slične pravicam v drugih državah.

= **Iz Hitlerjevega procesa.** Izpovedbe bivšega policijskega predsednika v Monakovem, Poehnerja, pričajo o nemškem stremljenju in so obenem najboljši dokaz za nemške »poštene« namene pomagati pri obnovitvi težko preizkušane Evrope. Poehner je med drugim rekel, da je opazil v domovini neke tajne sile, ki so stremele za propastjo domovine. Ko je kasneje izbruhnila revolucija, oni zločin nad nemškim narodom, ki so ga zakrivili plemensko tuji elementi in mednarodno židovsko prostozidarstvo, je kot bivši oficir, ki se je zavedel svoje priseže zvestobe, obsojal spremembo v mišljenju nekaterih oficirjev in uradnikov in stopil v stik z narodnimi elementi. Svojemu stremljenju po osvoboditvi domovine je ostal zvest skozi vse poznejše življenje.

Drobne vesti.

V petrolejsko aero, ki je vzbudila v Ameriki veliko pozornost, je zapleten tudi veleindustrijec Hugo Stinnes, ki bi moral dobiti petrolej, namenjen za ameriško mornarico.

Slabi časi se bližajo ameriškim nevestam. Poslanska zbornica je namreč sklenila, da se uvede davek na dote, ki presegajo 50.000 dolarjev.

Dunajski lekarniški nastavljenci groze s stavko, ker sprejemajo lekarne v bolnišnicah v službo laborantinje, město farmacevtov.

Sport.

Pričetek nogometne sezone v Ljubljani. V nedeljo dne 9. marca otvori S. K. Primorje letošnjo nogometno sezono v Ljubljani s tekmo proti mariborskemu Rapidu.

Meddržavna lahkoatletska tekma Anglija : Amerika.

Po končanih olimpijskih tekmah v Parizu se vrši v Angliji dne 19. julija meddržavna lahkoatletska tekma med Anglijo in Ameriko. English Athletic Association je že določila program, ki ga je odobrila tudi Amerika. Program, ki obsega predvsem najrazličnejše štafetne konkurence je sledeč: štafeta 4 x 100 yardov; 4 x 440 y; 4 x 880 y; 4 x 1 milja; 4 x 120 y zapreke; teki skupin (3 mož) preko zaprek; teki moštev na 3 milje (4827 m). Skupine bodo sestojale iz 6 mož, od katerih se klasificirajo prvi štirje, oziroma iz štirih s klasifikacijo treh; skok v višino (skupine a štiri može); skok v daljavo (ravnotako boj skupin med štirimi Angleži in štirimi Amerikanci). Zanimanje, ki vlada že sedaj v Angliji za to prireditev je tako ogromno, da se računa na rekorden poset gledalcev.

Obračun Goeteborške mirovne olimpijade izkazuje, dasi računi niso še popolnoma sklenjeni, 75.000 švedskih kron deficita, kar znaša v naši valuti okrog 1,600.000 D. Zanimivo je, da so bile vse prireditve razen lahkoatletskih deficitne, medtem ko izkazuje slednje 16.000 šved. kron prebitka.

Ženska meddržavna nogometna tekma Francija : Belgija 3 : 0.

V pariškem Pershing stadijonu se je vršila v okvirju žensko-športnega meetinga tudi reprezentančna nogometna tekma ženskih teamov Francije in Belgije. Zmagale so Francozinje s 3 : 5. Polog drugih konkurenc se je vršil tudi damski tek na 3000 m za darilo pariškega športnega lista »Autos«. Zmagala je od 89 tekmovalk, ki so prišle na cilj, gdčn. Marcelle Neveu v času 12 i 26.2.

Dnevne vesti.

Ljubljana, 1. marca 1924.

— **Zahvala.** Podpisani westfalski rudarji se najtopleje zahvaljujemo Jugoslovenski Matici v Ljubljani za podporo, ki nam jo je nakazala ob priliki našega povratka iz Westfalske. Ignac Eberlinc, Josip Judnič, Alojzij Klenošek in Feliks Kotar iz Westfalske. — **Pozivamo narodno-zavedne krogе, da kar najizdatnejše podpirajo našo Matico in prispevajo k njeni zbirki, ker je pričakovati v kratkem povratka večjega števila naših rudarjev iz Westfalske. Vsi ti bodo seveda nujno potrebni podpore — zato odpri roke, otiraj bratove solze. — Uredništvo.**

— **Demokratska logika.** V Ljubljani grme proti klerikalcem, v Beogradu se vežejo z njimi. Ampak vseeno so edini dosledni nasprotniki klerikalcev — edinole mladini. Blagor njihovim ovčicam, ki se klanjajo tej logiki!

— **Sijajno so se urezali** včeraj bledi generali pri »Jutru«. Napisali so namreč članek, v katerem so trdili, da si »Narodni Dnevnik« ne upa pisati o »Kmetijski družbi.« Toda istočasno z »Jutrom« je izšel »Narodni Dnevnik« in v njem — uvodnik o »Kmetijski družbi«. Mladinska zloba je bila zopet enkrat temeljito razgaljena.

— **»Slovenski Narod« in Primorci.** Pretekli teden je objavil »Slovenski Narod« članek o volitvah v Primorju. V tem članku se je »Slovenski Narod« povzpel do trditve, da bi bilo z ozirom na verjetna nasilja fašistov najbolje, če bi se vsi slovenski agitatorji za časa volitev poskrili. Kako je bil figarski nasvet sprejet od Primorcev, naj kaže dopis, ki smo ga prejeli od uglednega Tržačana, ki pravi: »Zadnji dopis iz Trsta v »Slovenskem Narodu«, kjer se govori, da bi morali naši kandidati zbežati v inozemstvo in se skriti do konca volitev, bo naravnost porazno vplival na naše volilce, vsled česar ga tu vsi obsojajo.« — Kadar piše »Slovenski Narod« o Primorju, stalno ga polomi. In potem si drzne še »Slov. Narod« dajati lekcije drugim. Naj raje debatira z generalom Bencivenga, ki se tudi dobro spozna na časnikarske polomijade o primorskem vprašanju!

— **Iz sodne službe.** Franc Verk, višji pisarniški oficijant pri okr. sodišču na Vranskem in Alojzij Šafarič, sodni sluga v Ormožu sta trajno upokojena.

— **Razpis služb.** Pri okr. glavarstvu v Logatcu je razpisano mesto pisarniške pomočnice in je vlagati prošnje do 15. marca 1924. Prav tako je razpisano pri okr. glavarstvu v Laškem mesto pisarniške pomočnice in je vlagati prošnje do 20. marca.

— **Predujmi za dnevničarje.** Ministrstvo pravde je obvestilo vsa ministrstva o odredbi strokovne komisije za tolmačenje zakona o nameščencih, da honorarni državni nameščenci (dnevničarji) nimajo pravice dobivati predujmov (avansov), kakor hitro bodo prevedeni.

— **Brezposelnost v Vel. Britaniji.** Po uradnem izkazu od 18. febr. t. l. je bilo brez posla 1,124.000 oseb, za 29.000 manj kot teden preje.

— **Velika železniška nesreča v Lescah.** Včeraj se je pripetila v Lescah velika železniška nesreča. Ob tričetrt na devet je skočila lokomotiva osebnega vlaka, ki je vozil iz Ljubljane, s tira in zadela ob dva železniška voza. Enega so baš nakladali, drugega pa razkladali. Pri tem se je ponesrečil posestnik Jože Vrhunc, ki je nakladal hlode. Vzrok nesreče je železniška uprava, ki nima sredstev za čiščenje kolodvora. Lokomotiva je namreč skočila s tira, ker so bile tračnice zmrzle in opolzke.

— **Poravnalno postopanje.** Okrožno sodišče v Celju uvaja poravnalno postopanje o imovini Elize Brulčeve in Mire Černetove, trgovk v Celju, registriranih pod firmo: Brulc et Černe, javna trgovska družba v Celju, Ljubljanska cesta. Narok za sklepanje poravnave je določen na dan 12. aprila. Rok za odglasitev je določen najkasneje do 8. aprila 1924.

— **Nepojasnjena smrt črnogorskega majorja.** Beogradska »Politika« poroča iz Nikšića v Črni gori tole: Dne 21. minulega meseca so privedli orožniki iz sela Pavlje v Nikšić sedmorico seljakov, ki so bili osumljeni, da podpirajo odmetnike. Med aretiranci se je nahajal tudi bivši črnogorski major Čepan Mijušković. Naslednjega jutra pa niso našli majorja nič več v zaporu. Šele čez nekaj dni je bil najden na poti med Nikšićem in Podgorico Mijušković mrtev. Zatrjuje se, da je umrl nasilne smrti. Uvedena je stroga preiskava.

— **12-letna mati.** Na kliniki v Budimpešti je porodila zdravega dečka 12 letna deklica, gojenka III. razreda meščanske šole. Policija je dognala, da je mlada mati sirota. 53 letni tovarniški delavec Mihael Fritz in njegova žena sta pred 7 leti vzela deklico kot svojo. Pred nekako 1 letom se je adoptivni oče približal deklici in kot posledica razmerja je bil rojeni otrok. Fritz-a je policija aretirala, kjer je priznal, da se je približal deklici v pijanem stanju.

— **V uradu znorela.** V osiješkem brzojavnem uradu je že preko 3 leta službena Anka Pajić nenadoma znorela. Med uradnimi urami je naenkrat vstala od pisalne mize in hotela skočiti iz III. nadstropja na cesto. V bližini nahajajoče se tovarišice so Pajićevi samomorilno namero komaj preprečile.

— **Živ sežgan.** V vasi Žablje pri Novem Sadu je bil 83 letni starec Miloš Zlokovica žrtev strašne smrti. Zvečer se je vlegel v postelju s fajfo v ustih in zaspal. Užgala se je postelja. Domači so ogenj prepozno opazili in starec je umrl od težkih opeklin.

— **Iz beograjskega predmestja.** V predmestju Beograda je živela 35 letna vdova Stanojka Pašić s svojo 15 letno hčerko. Že več kakor eno leto je imela ljubavno razmerje s svojim sosedom Aleksom Arsićem, kočijažem, ki je bil zelo udan pijači. Zadnji čas je med obema prišlo do večjih prepirov, ker je Pašićeva dognala, da se je Arsić pričel malo preveč ozirati na njeno hčerko. Pred nekaj dnevi se je Aleksa pojavil pred hišo vdove Stanojke Pašić. V tem trenotku je prišla iz hiše neka žena, h kateri je skočil Aleksa in ji zadal dvoje sunkov z nožem. Aleksa je hotel umoriti svojo ljubico, zadel je pa 66 letno staro žensko, ki je bila na posetih pri Stanojki Pašić. Po nedolžnem zadeta stara žena se bori s smrtjo v bolnici, Arsić pa premišljuje v zaporu svoj zločin.

— **Douglas** motorna kolesa, zmagovita v največji angleški dirki za »Tourist Trophy« v l. 1923, kakor tudi pri mnogih drugih svetovnih dirkah, so s svojimi 2 in tri četrt HP modelom najcenejše in najzanesljivejše motorno kolo sedanjosti. Pri dirki v avgustu 1923 v Zagrebu so ta kolesa v svoji in višji kategoriji odnesla prvenstvo. Stroji prompino dobavni. Glavno zastopstvo in samoprodaja Douglas Motors Ltd. Ljubljana, Sodna ulica 11.

Ljubljana.

— **Brezposelnost v Ljubljani.** Gospodarska kriza v industriji povzroča, da podjetja vedno bolj odpuščajo delavstvo. Brezposelna beda je vsled tega vsak dan večja in na stotine družin ostaja brez rednih dohodkov za preživljanje. Nujna naloga vseh strokovnih organizacij, kot javnih korporacij bo, da takoj uvedejo za številne brezposelne akcijo, ki bo uspešno priskočila na pomoč nedolžnim žrtvam, ki so v največji sili vsled gospodarske stagnacije. Ugotoviti pa moramo, da se nam zelo čudno zdi, da tudi državna podjetja hite z odpuščanjem delavstva, ko bi bila kot javne institucije poklicane, da v teh težkih gospodarskih časih zaposle kolikor mogoče veliko število brezposelnih delavcev. Kakor se nam poroča, je včeraj tobačna tovarna odpovedala službo 40 delavkam. Ali ni uprava tobačne tovarne prav nič pomislila, da se odpuščene delavke sploh ne morejo preživljati, ker ne bodo dobile nikjer dela. Mislimo, da je mogoče pri dobri volji obrat tobačne tovarne vzdržati na oni višini, da ne bo potrebno odpuščati delavk.

— **Mestna občina in obrtniki.** Zadnje mesece mestna občina ne plačuje obrtnikom račune za naročene dobave, oziroma za izvršena dela. Mestna občina ostaja v pretežni večini svojim dobaviteljem po več mesecev na dolgu. Da vsaj nekoliko potolaži mestna občina svoje dobavitelje, je izdala posameznim tvrdkam obveznice, v katerih garantira plačilo in se obvezuje plačevati za dolžni znesek običajne bančne obresti. Seveda pa od papirnatih garancij obrtniki ničesar nimajo in trpe le škodo, ker nihče nima danes na razpolago toliko obratne glavnice, da bi lahko posojal denar mestni občini. Upravičena je zato nevolja med obrtniki glede nerednega plačevanja računov in marsikateri izmed njih je moral mestni občini zagroziti s tožbo, da je prišel do svojega denarja. Značilno je za gospodarstvo današnjih ljubljanskih psevdo-večinarjev, da raje plačujejo visoke bančne obresti, kot bi pa izpolnjevali obveznosti napram dobaviteljem in da rušijo kreditno veljavo mestne občine na ta način, da pripuste grožnje s tožbami. Doslej je bilo v navadi, da je bila občina najrednejši plačnik računov. Psevdovečinarji so dobri kreditni sloves občine popolnoma uničili.

— **Sodno-pisarniški izpit** je napravila s prav dobrim uspehom gdč. Tončka Fistrova, pis. oficijantinja v Radovljici. Gdč. Fistrova je prva kandidatinja, ki ji je bil dovoljen sodno-pisarniški izpit. — Častitamo!

— **Umrli so v Ljubljani:** Dne 26. februarja: Peter Plahuta, tesar, 32 let. — Dne 27. februarja: Ida Per, rejenka, pol leta. — Feliks Barta, brivčev sin, 9 mesecev. — Stanko Jerneic, kurjačev sin, 10 mesecev. — Dne 28. februarja: Frančiška Rogl, vdova umirovljenega sodnega višjega oficijala, 72 let. — S. Marija Benedikta Stupar, usmiljenka, 40 let. — Marija Samotorčan, žena žel. premikača, 53 let. — Fran Mehle, obč. ubožec, 81 let. — Frančiška Novak, kovačeva žena, 35 let. — Avgust Šinok, kovaški pomočnik, 44 let. — Dne 29. februarja: Ivana Kleinmayr, zasebnica, 72 let. — Franc Globočnik, dninar, 74 let. — Josip Zitterschlager, trgovski sotrudnik, 23 let.

Maribor.

Javna dražba kočij, vozov, konj, sodov, pohištva, pisalnih strojev in drugih predmetov se vrši dne 3. t. m. ob 2. popoldne v Mariboru v Minski ulici 15.

Vminulem tednu je umrlo v Mariboru sedem oseb, in sicer štiri moškega in tri ženskega spola.

Nočno lekarniško službo ima v Mariboru prihodnji teden lekarna »Pri zamorcu« v Gosposki ulici.

— **Jugoslovenska Matica.** Za 3. marca t. l. določeni občni zbor Jugoslovenske Matice je bil zaradi dijaške akademije, ki se vrši ta dan v Narodnem gledališču, preložen na 10. t. m.

Celje.

— **Občni zbor podružnice Jugoslovenske Matice v Celju** se je vršil ob lepi udeležbi članov minuli četrtek zvečer v mali dvorani Narodnega doma. G. predsednik podružnice gimnazijski ravnatelj Jeršinović je uvodoma podal zanimivo sliko o delovanju in organizaciji J. M., ki lepo in uspešno napreduje. Sledila so nato poročila društvenih funkcijonarjev. Podružnica je štela v minulem letu 288 članov, in sicer 226 moških in 62 ženskih, katerih so razdeljeni na razne stanove. Podružnica je v minulem letu priredila več mladinskih predavanj. Pri volitvah je bil predsednikom izvoljen g. Rafko Salmič, podpredsednikom pa g. dr. Milan Orožen. Občni zbor je staremu odboru izrekel zahvalo in priznanje.

— **Gremij trgovcev Celje** naznanja, da je Generalna direkcija carin z odlokom od 18. febr. 1914 odobrila, da sme celjska carinarna II. reda cariniti predmete iz tarifne postavke 433 in 434, to so vsi izdelki iz lesa razun galanterijski ter predmeti iz pripombe tar. postavke 126 splošne carinske tarife, to je, ako so mineralne vode v steklenicah napolnjene. Razven tega je celjski carinarni na podlagi odobrenja št. 22430 z dne 18. aprila 1923 dovoljeno, cariniti vse predmete, za katere so samo carinarne I. reda pooblaščene, ako se iste za industrijske svrhe za mesto in njega neposredno okolico uvažajo.

— **Ljudsko vseučilišče** priredi za tukajšnje šole in za svoje člane predavanje »O Dalmaciji«, katerega bodo pojasnjevale skioptične slike. Predavanje za člane se vrši v četrtek, dne 6. marca.

— **Glasbena Matica** priredi drugi mladinski koncert s predavanjem v nedeljo, 9. marca ob pol 11. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma.

— **Učiteljsko društvo za celjski okraj** zboruje v Celju v soboto, 8. marca ob 9. uri dopoldne v mestni osnovni šoli. Na vzporedu so razni zanimivi referati.

Ptuj.

— **Umrl je** dne 26. februarja v Ptuju hišni posestnik in špediter Franc Pečnik.

— **Živinski in konjski semenj** se vrši dne 4. marca, svinjski pa dne 5. marca.

— **Tatvina.** Dne 26. febr. je bilo ukradeno v vlaku med Pragarskim in Ormožem nekemu potniku paket v vrednosti čez 3000 Din. Tukajšnja policija je tatu izsledila v osebi neke Bauman, zaposlene v premogokopu Ključarovci pri Ormožu.

— **Gasilno društvo pri Sv. Marku** niže Ptuja priredi v nedeljo, dne 2. marca v gostilni g. Čeha veliko tombolo v prid gasilnemu društvu.

Primorske vesti.

p **Požar v Orleku pri Sežani.** Te dni je izbruhnil požar v hiši posestnika Josipa Husa iz Orleka pri Sežani, ki je kljub takojšnemu gasilskemu delu uničil celo poslopje.

p **Nova pokrajina.** Ustanovila se bo nova »Kvarnerska pokrajina«, ki bo obsegala Reko in ozemlje, ki je po sporazumu pripadlo Italiji in razen tega še Opatija-Volosko, ki je dosedaj pripadalo istrski pokrajini. Samo občini Podgrad in Materija ostaneta pod koprsko pokrajino. Na čelu bo začasno stal guverner, ki bo izvrševal posle prefekta. Potemtakem je primorska dežela razdeljena na štiri pokrajine: furlansko, tržaško, istrsko in kvarnersko. Seveda ni ta razdelitev najboljša in bo povzročila primorskemu prebivalstvu velike denarne stroške.

p **Znaki italijskih strank.** Kakor znano, morajo biti opremljene vse liste in glasovnice z znaki. Fašisti bodo imeli liktorski snop; komunisti srp, kladivo, trnjevo krono in vzhajajoče sonce; unitarni socijalisti vzhajajoče sonce, v katerem je napisano: Socijalizem in svoboda; popolari ščit, v katerem je križ z napisom svoboda; maksimalisti srp, kladivo in knjigo; republikanci mladiko bršljana; in slovanska lista lipovo vejico s planiko; demokrati peterožarno zvezdo.

Sokolstvo.

Češko Sokolstvo. Vsesokolski zlet bo leta 1926 v Pragi. Predpriprave se že vrše. Težavno bo najti primeren prostor za zletno telovadišče. Dosedanji zleti so bili na Letni. Na Letni so pa zgradili stadion za sportne igre, tako da Letna v svojem zmanjšanem obsegu ni več pripravna in primerna za prostrano telovadišče, kakršno zahtevajo od leta do leta ogromnejši vsesokolski zleti v Pragi. — Na pobudo župe Jeronymove je predsedstvo ČOS sklenilo storiti korake, da bi **poslanci Sokoli** v Narodnim shromaždeni (praški parlament) tvorili posebno udruženje v svrho obrambe, pospešitve in podpore sokolske stvari. Ali ne bi bilo kaj tacega mogoče in umestno tudi v naši skupščini? — V Oetzu na Tirolskem, kjer je bil ponesrečil dr. Miroslav Tyrš, vzidajo na kraju nesreče **spominsko ploščo.** — Češko Sokolstvo se udeleži po odposlanstvu velike **zvezne slavnosti italijanskih gimnastov,** ki bo koncem maja v Florenci. — Predsedstvo ČOS je sklenilo načelno, da pošlje svoj **reditelјski odsek** v pomoč reditelјstvu nesokolskim prireditvam samo tedaj, če se vse reditelјstvo poveri samo Sokolstvu. — Sokolska društva so pozvana, da sodelujejo pri finančni akciji v prospeh Masarykovi Ligi **proti tuberkulozi.** — Na hiši, kjer je živel in umrl dr. Jan Podlipný, bivši župan Prage, vzidajo spominsko ploščo. —

Tehnični odbor za olimpijsko telovadno tekmo. Za častnega predsednika tehničnemu odboru je izvoljen **Charles Cazalet,** predsednik Unije francoskih gimnastov, predsednikom pa **Cyril Wachmar,** podpredsednik Unije.

Državne subvencije za telovadbo in sport je dala francoska vlada 2,282.000 frcs. Od tega je dobila Unija francoskih gimnastov, ki je z našim Sokolskim Savezom združena v Mednarodni telovadni zvezi, 220.000 frcs.

Telovadna tekma francoskih gimnastov (Championat de France de Gymnastique) se vrši vsako leto. Letošnji zlet francoskih gimnastov bo v Clermont-Ferrandu, leta 1925 v Strasburgu, a leta 1926 v Lyonu. V tem mestu bo otvorjen največji stadion v Evropi ter se bo vršila zajedno tekma Mednarodne telovadne zveze (F. I. G.). Zadnja tekma je bila taka, kakor znano, na vsesokolskem zletu v Ljubljani.

Odstop dr. Scheinerja. Nekateri časopisi so prinesli vest, da je odstopil s svojega mesta starosta Č. O. S. dr. Scheiner. Vest, ki se na merodajnih mestih odločno dementira, je nastala tako-le. Dr. Scheiner namerava napisati točno zgodovino Sokolstva. V ta namen ima že zbrano ogromno gradivo, nima pa seveda zbog velike zaposlenosti za spisovanje potrebnega časa. Zategadelj je na zadnji seji Praškega Sokola prosil, naj bi ga na obč. zboru ne volili več za starosto **tega društva.** Odtod je šla vest v članstvo, iz članstva do časopisov in ti so, ne poznavši razločka med Praškim Sokolom in ČOS, kot senzačno vest raztrobili v svet, da hoče dr. Scheiner resignirati na svoje mesto kot starosta ČOS. Po pravici se očita onim za senzacijami se lovečim časopisom, da bi se prej bili lahko informirali na merodajnem mestu, predno so priobčili vest, ki je samobsebi umevno vzbudila toliko pozornosti.

Izpred sodišča.

RAZŽALJENJE SODNIKA.

Župnik pri Sv. Barbori pri Mariboru je odpovedal službo cerkovniku Kristlu in mu obenem odpovedal tudi stanovanje. Vsled tega sta se pričela Kristl in župnik pravdati. Sodnik dr. Josip Dolničar v Ptuju je razsodil v dobro cerkovniku Kristlu. V pravdo se je pa vmešaval Janez Vogrin, poslal na sodišče vlogo, v kateri je navajal, da je sodnik dr. Dolničar kršil svojo službeno dolžnost in da je pristranski, ker je dal prav cerkovniku in ne župniku. Radi te nepremišljene vloge je bil Janez Vogrin dne 29. februarja pri okrožnem sodišču v Mariboru obsojen na 150 Din denarne kazni oziroma na en teden zapora.

PROSLAVA 1. MAJA.

Pekovski pomočnik Leopold Škergel je prigovarjal svojim tovarišem, da naj 1. maja stavkajo. Dvema tovarišema je celo grozil, da bosta že videla, kaj se bo zgodilo, če gresta na delo. Radi te pripombe je bil Škergel obtožen in v prvi in drugi inštanci obsojen na 5 dni zapora.

Prosveta.

Slavnostna predstava ob stoletnici Smetanovega rojstva. Narodno gledališče v Ljubljani je otvorilo sinoči vrsto slavnostnih prireditev ob stoletnici rojstva genijalnega skladatelja priljubljene »Prodane nevесte« z uprizoritvijo njegove opere »Poljub«. V gledališču je vladalo ves večer slavnostno razpoloženje. Pred predstavo je čital operni režiser g. Pavel Debevec kratko, pa tehtno predavanje g. dvornega svetnika J. Mantuanija o Smetani in njegovem pomenu za češko glasbo. — Izvajanje opere »Poljub« je po zaslugi g. kapelnika Balatke v glasbenem oziru uspelo zelo pohvalno, dasi z zasedbo vlog vendar nismo mogli biti popolnoma zadovoljni. Odlikovala sta se orkester in zbor, ugajale so nove dekoracije. Priznanje publike je bilo prisrčno: po prvem dejanju sta prejela vence gg. Balatka in Kovač, g. Levandovski in g. Borovi pa so poklonili cvetlične darove. —o—

Koncert Eleonore Borodina. V petek zvečer je nastopila v dvorani Kazine, oblečena v starorusko slikovito narodno nošo ruska mezzosopranistinja Eleonora Borodina, ki je baje dosegla na dosedanjih svojih koncertih po Jugoslaviji uspehe. Ljubljanski koncert niti po izbiri sporeda, niti po izvajanju ne prenese merila stroge umetniške kritike. Večina pesmi je spadala v kabaret ali šantan, nikakor pa ne na resen koncert, zato se v oceno sploh ne spuščamo. Pevka je bila tudi občutno prehlajena, tako da absolutno ni mogla uspeti. Občinstva malo in še to je po prvi polovici začelo polagoma zapuščati dvorano. —o—

V dramskem gledališču se vršita na pustno nedeljo dve zabavni predstavi in sicer: popoldne ob 3. uri veseloigra »Ugrabljene Sabinke« z gospodom Putjato v vlogi Strizeja in gospodom Rogozom v vlogi profesorja, in zvečer ob 8. uri veseloigra »Danes bomo tiči« z običajno zasedbo. Cene vstopnic za obe predstavi so nizke.

Slavnostna predstava opere »Prodana nevesta« se vrši danes popoldne točno ob 4. uri. Občinstvo opozarjamo in prosimo, da pride pričetkom predstave in tako s prepoznim prikajanjem ne moti. »Prodana nevesta« se poje danes v sledeči zasedbi: Marinka — gdč. Rozumova, Katinka — gdč. Kattnerjeva, Neža — gdč. Ropasova, Esmeralda — ga. Matačičeva, Janko — g. Šimenc, Kecal — g. Betetto, Krušina — g. Šubelj, Miha — dr. Rigo, Vašek — g. Banovec, vodja glumačev — g. Mohorič. Pri predstavi sodeluje celotni baletni zbor z baletnim mojstrom g. Trobišem na čelu. Začetek ob 4. uri popoldne. Slavnostno predstavo dirigira kapelnik g. Balatka, režira režiser g. Bučar.

Nedelja v naši drami. Danes se vprizorita v dramskem gledališču dve veseloigri in sicer »Ugrabljene Sabinke« kot ljudska predstava pri znižanih cenah popoldne ob 3. uri, zvečer pa »Danes bomo tiči«.

Današnje prireditve:

V Ljubljani:

Drama: Ob 3. uri pop.: »Ugrabljene Sabinke«. Ljudska predstava. Izven. — Ob 8. uri zvečer: »Danes bomo tiči«. Izven.

Opera: Ob 4. ui popoldne: »Prodana nevesta«. Izven.

Kino Matica: »Beneški farnaretto«. — Ljudska legenda iz preteklosti Benetk.

Kino Ideal: »Vihar«. Drama v 5 dejanjih, v vlogi House Peters.

Kino Ljublj. dvor: »Kneževa ljubav« s priljubljeno Evo May v glavni vlogi.

V Mariboru:

Narodno gledališče: Ob 5. uri popoldne »Janko in Metka« (kuponi). — Ob 8. uri zvečer: »Pri treh mladenkah«. Red C. (Kuponi.)

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: Lekarna Bohinc na Rimski cesti in Leustek pri Zmajskem mostu.

Lastnik:
Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Poslano.*

V današnjem »Slovencu« me imenuje g. sodnik Lajovic **germaniziranega** Slovenca. Nimam danes časa, da bi odgovoril na ta nezaslišan napad; rečem pa, kdor pozna moje življenje, ta ve, koliko sem moral ravno jaz zaradi svoje slovenske narodnosti trpeti. Na tak očitek g. Lajovica ne bom ostal dolžan odgovora, danes v hitrosti le-to omenjam, da sem izvajal pri svojih koncertih do danes 14 slovenskih, 21 slovanskih, 16 nemških skladb; potem 2 norveške, 1 francosko, 1 ogrsko in 1 laško. — Žalostna slika naših razmer pa je, da hoče gotova klika mene in moje koncerte s tem ubiti, da me stavi na sramotni oder kot narodno izdajico. —

Branil se bom!

V Ljubljani, 1. marca 1924.

Kapelnik dr. Josip Čerin.

* Za vsebino tega dopisa odgovarja uredništvo le kolikor določa zakon.

Premog

lep, črn, s 4500 kalorijami, prodaja iz svojega rudnika „Slovenska premogokopna družba“ z o. z. v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. po Din 300·- postaja Ormož, Din 350·- postaja Ljubljana in Din 400·- v Ljubljani na dom dostavljeno za 1000 kg.

Najcenejše nove in rabljene

pisalne stroje

v specijalni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,

Šelenburgova ulica 6./I.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

Gospodarstvo.

Industrijsko posojilo.

Sedanje težke prilike, osobito pomanjkanje kapitala in kredita, povzročajo že dolgo časa krizo naše industrije, ki je šele v začetnem razvoju in se mora radi tega boriti z velikimi težkočami. Ker industrija ni mogla dobiti dovolj kreditov od države odnosno Narodne banke, se je sprožila misel, da se najame industrijsko posojilo v inozemstvu in da se na ta način odpomore hudi industrijski krizi.

Tozadevna pogajanja so bila že v teku in bi se imeli minuli teden na zunaj zaključiti. Grupa Rokfeler-Oppenheim, s katero bi imelo biti sklenjeno naše industrijsko posojilo, je zahtevala za posojilo državno garancijo. To garancijo pa je vlada zavrnila in pogajanja so bila pretrgana. Finančni minister je namreč refiriral vladi, da posojilo ni ugodno in da se je nadejati boljših ponudb v najkrajšem času.

Centrala industrijskih korporacij v Beogradu je izdala komunike, v katerem trdi, da je finančni minister že davno obečal, da bo vlada garantirala zunanje industrijsko posojilo in pa eventuelno kurzno razliko v slučaju nazadovanja dinarja. Po uvedbi pogajanj za posojilo v Beogradu je bila prenešena državna garancija na državno hipotekarno banko; zato pa je pristala centrala industrijskih korporacij na to, da se porabi ostanek posojila, ki se ne bi placiral v industriji, v zgradbe potom hipotekarne banke. Slednja pa je končno vendarle zahtevala državno garancijo.

Po večtedenskem pogajanju je izjavil finančni minister, da ni voljan garantirati za posojilo, ki bi se obrestovalo višje kakor z 10½%. Obenem pa je stavil finančni minister nov pogoj za državno garancijo, ki je končno to posojilo pokopal. Zahteval je namreč za državno garancijo solidarno garancijo industrije napram državi. Ta pogoj so smatrali za prikrito odklanjanje državne garancije in to tem bolj, ker je bil odbit predlog industrijcev, da se stvori rezerva za garancijo na ta način, da bi plačal vsak industrijalec 1% od svojega posojila, kar bi znašalo nekako 60 do 80 milijonov dinarjev.

Centrala industrijskih korporacij namerava poiskati sedaj drugo priliko za najetje zunanjega industrijskega posojila, ker je v sedanjih razmerah, ko je obrestna mera običajno 20 do 30%, ali še večja, nemogoče delati. Povprečna obrestna mera nameravanega industrijskega posojila bi bila v dvanajstih letih 10.85%.

V petek, dne 29. februarja, se je vršilo v Beogradu zborovanje Centrale industrijskih korporacij, na katerem so razpravljali o vseh vzrokih in okoliščinah za neuspeh industrijskega posojila. K stvari se še povrnemo.

× **Produkcija živega srebra.** Letna produkcija živega srebra je znašala pred vojno 4,200.000 kg. Samo Evropa je proizvajala letno ⁴/₅ te produkcije, največji del ostanka pa Kalifornija in Mehika. Največji živosrebrni rudnik na svetu se nahaja v Almadenu v španski pokrajini Nova Kastilija. Iz tega rudnika dobivajo živo srebro že 2000 let. Zelo velik živosrebrni rudnik je imela Slovenija v Idriji; ta pa je po vojni pripadel Italijanom. Idrijski rudnik je za onim v Almadenu največji v Evropi, za njim sledi živosrebrni rudnik v Toskani. Iz živosrebrne rude dobivajo v Almadenu 8%, v Idriji 7—8%, v Toskani 7% čistega živega srebra. Predvojna produkcija živega srebra je znašala v Almadenu 1200 ton, v Idriji 800 in v Toskani 700 ton na leto. Nekaj manjših živosrebrnih rudnikov se nahaja tudi v Madžarski, Italiji in zlasti v naši državi, kjer je zlasti v Srbiji, Bosni in v nekaterih primorskih krajih precej sicer še nepreiskanih, toda po vseh znakih zelo bogatih najdišč živega srebra.

Kranjska industrijska družba

je imela dne 28. februarja pod predsedstvom gosp. A. Fera svojo 54. redno glavno skupščino. Iz poročila upravnega odbora, ki ga je podal generalni ravnatelj gospod Karel Noot, povzemamo, da je podjetje izdelalo v poslovni dobi 1922/23 27.272 ton martinskega jekla, kar znači približno 40 odstotkov dosegljive polne proizvodnje tvorniških naprav v Jugoslaviji napram 18.905 tonam v prejšnjem letu. Obratovanje tvornic, ki to proizvodnjo podelujejo, je bilo ves čas neovirano, tako da so se mogla izvršiti vsa dohajajoča naročila. V jeseni leta 1922 je nastopila na železnem trgu splošna prodajna kriza, ki je prisilila delati tu pa tam na zalogo. Kriza je trajala do spomladi leta 1923, ko se je v zvezi z zasedbo Poruhrja nenadoma pojavilo živahno povpraševanje iz Nemčije po valjani in vlečeni žici. Cene sirovinam, poluizdelkom in gotovim izdelkom so nekaj časa nato skokoma naraščale, zatem pa z isto naglico zopet padale ter se ustalile slednjič zlasti na gotove izdelke prav močno pod onimi cenami, ki so bile v veljavi v poprejšnji zimi. Povpraševanje iz inozemstva je ponehalo, sosednje države s svojo večjo in močnejšo industrijo so se pričele ozirati po novih tržiščih za svojo odvisno proizvodnjo in našle so si jih v naši državi s tem, da so pričele oddajati blago pod ceno. Nezadostna carinska zaščita, mnogo manjša nego je bila v bivši avstro-ogrski monarhiji, je vzrok, da inozemska konkurenca z lahkoto k nam prodira in da smo izpostavljeni njenemu **dumpingu**, zlasti ker smo obdani od treh držav z močno razvito industrijo in z visoko zaščitno carino. Pri nas se nalagajo industriji vsak čas nova bremena, v njeno zaščito se pa malokaj stori, tako da se ne more povzpeti do razsežnega dela, kar je tudi delavstvu le v škodo.

Tvornica elektrod na Dobravi je bila v minulem poslovnem letu ves čas v prav zadovoljivi meri zaposlena. — Elektrode so si pridobile dober sloves in se uporabljajo že skoraj v vseh evropskih državah. Tudi žičarna na Bistrici v R. na Koroškem je mogla vzdrževati neprekinjeno obratovanje navzlic prodajni krizi, ki se je pojavila v Avstriji. Plavži v Škednju pri Trstu niso bili v obratu, pričakovati je pa, da prične delo v Škednju koncem marca v omejenem obsegu.

Bolniška blagajna v Sloveniji poslujoče bratovske skladnice izkazuje dne 31. decembra 1922 l. Din. 291.041.36, provizijska blagajna bratovske skladnice istega dne pa D 352.354.63 premoženja, pokojninski sklad nameščencev je imel dne 30. junija l. 1923 D 171.308.10 imovine.

Čisti dobiček znaša D 613.324.54 in je nekoliko nižji od onega v prejšnjem letu, kar so povzročile znatno višje pasivne obresti. Vsled premale delniške glavnice so dosegle te obresti visoko vsoto D 3,386.370.36. Industrijsko delavnost ovira v veliki meri splošna pičlost denarja in kredita in pa izredno visoka obrestna mera.

Po poročilu in predlogu preglednikov je občni zbor soglasno odobril predložene letne račune in sklenil, da je plačati počenši s 15. marcem 1924 kot dividendo po 5.50 D (11 odstotkov) na delnico.

Kar Vi hočete,

to je **Elzafluid.** To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine!
Poizkusna pošiljka Din 28·—
Lekarnar **Eug. Feller, Stubica Donja, Elzatrg 357, Hrvatska.**

Velika zaloga vsega elektrotehničnega materijala
motorjev, svetilnih teles, gradnje elektrarn, instalacije
elektrotehnično podjetje
Leopold Tratnik, Ljubljana
Na drobno! Sv. Petra cesta št. 25. **Na debelo!**

Krojači! Rabite samo sledeče znamke:
Graziosa, najboljša svila za gumbnice.
Rococo, najfinejša svila za štepati.
Guliver, 100 m, najboljše nadomestilo svile.
Lord, 50 m, priljubljena svila za štepati.
Dobi se v vseh trgovinah!

Tržna poročila.

ŽITO.

Novi Sad, 29. febr. — Pšenica 332.50—335, oves 245, koruza 220—265, banaška moka »Og« 512.50—525, »2« 450, otrobi 210.

JAJCA.

Zagreb, 28. febr. — Porast dinarja in natrpanost zunanjih trgov sta povzročila nazadovanje cen. Notirajo kurja 1.25—1.50, jajca puric in gosi 1.75 dinarjev za komad. Prvovrstna jajca za izvoz plačujejo v Hrvatski po 1.05, v Bosni 0.90, v Srbiji 1—1.05, v Bački pa kljub večji proizvodnji 1.25 dinarjev.

Beograd, 28. febr. — Jajca 1.50—2 dinarja.

Novi Sad, 28. febr. — Jajca 1—1.25 dinarja za komad.

KOŽE.

Zagreb, 28. febr. — Težke volovske 27—29, srednje 18—19, lahke 16—17, bosanske 14—15 dinarjev za kg. Telečje 30—32 dinarjev za kg (sveže).

Dunaj, 28. febr. — (V tisočih avstr. kron.) Goveje kože 16.5—17, telečje z glavami 31.5—32, brez glav 36—37 za 1 kg. konjske 105—225 za kos, kozje 46—48, jančje 12—17.5, ovčje 39—40, zajčje 17—17.50 za kos.

KOŽE DIVJAČINE.

Zagreb, 28. febr. — Lisice 550, kune 1.600, dihur 160—170, vidra 1000—1100, divja mačka 10—120, jazbec 125, volk 250, zajec 16—17 dinarjev.

LESNJE.

Zagreb, 28. febr. — Cene v veletrgovini nazadujejo (5—10%); prometa ni. Notirajo: Vache kruponi težki 93—05, lahki 88—92, Vache polovice 70—72, srednje 66—68, lahke 64—65, vratovi 45—48, okrajnice 33—35, cepanice za podplate 62—64, črne cepanice za opanke 68—70, črni kipsi za opanke 70—72, rmena kravina 108—110, črna 105—108, pitling rmeni 115—117, črni 112—114 za kg. Telečji boks črn I. 28—30, II. 25—27 po stopinji.

× **IV. Ljubljanski vzorčni velesejem** se bo letos vršil v dnevih od 15. do 25. avgusta. Priprave za to velevažno narodno gospodarsko prireditev so s strani uprave velesejma še intenzivnejše in slone še na širši podlagi kot prejšna leta. Doslej zbrane bogate izkušnje se bodo uporabile zato, da bo letošnji velesejem še sijajnejše uspel kot dosedanji. Ljubljanski velesejem si je s svojimi dosedanjimi prireditvami pridobil tako pri razstavljalcih kot pri kupcih zaupanje in renome. Prvi kot drugi vedo, da zamorejo zopet računati s pozitivnimi uspehi. Navzlic težki denarni krizi, katera ni lokalna, ampak splošen evropejski pojav, je zanimanje za velesejem zelo živo. Visoko število prijav je prejel urad velesejma že do sedaj. Te dni pa je uprava razposlala na naslove svojih starih razstavljalcev oficijelne prijavne tiskovine v izpolnitev. Te tiskovine so prejeli tudi vsi tisti, ki so se že prijavili in kateri so tem potom naprošajo, da navzlic svoji prijavi pošljejo izpolnjen dostavljeni jim prijavni formular. Kdorkoli teh tiskovin pomotoma ni prejel in pa vsi oni, ki žele sodelovati na letošnjem velesejmu kot razstavljalci, naj se obrnejo na urad »Ljubljanskega velesejma« Tel. int. 140, ki jim bo tiskovine takoj poslal ter jim dragevolje postregel z vsemi željenimi pojasnili.

× **Vzročni sejem za živino v Milanu.** V Milanu se bo vršil od 12 do 27. aprila 1924 vzorčni sejem za konje, govedo, prešiče in ovce. Prospekti semnja so interesentom na razpolago v pisarni trgovske in obrtniške zbornice.

× **Za zaščito naše mesne industrije.** Predstavniki naše mesne industrije so zahtevali v Beogradu, naj se deluje na to, da znižajo države, kamor se izvažajo naši mesni izdelki, predvsem Avstrija, uvozno carino na to blago. To bi bilo na vsak način potrebno, da bomo izvažali več predelanega mesa in ne toliko živine, kakor do sedaj.

× **Direktni telefonski promet z Budimpešto in Trstom.** Direktni telefonski promet med Zagrebom in Budimpešto bo otvorjen po izjavi prometnega ministra dr. Kojića sredi meseca marca. Direktni telefonski promet s Trstom pa bo mogoč šele potem, ko bo zgrajena docela nova direktna proga, kar se bo skušalo izpeljati čim preje.

× **Poljedelske organizacije v Bački.** V Vršačkem srezu je bilo leta 1923, 21 poljedelskih organizacij in sicer 6 poljedelskih zadrug z 884 člani, 9 agrarnih zajednic z 789 člani in dva dečja poljedelska kluba s 46 člani.

× **Proti uvozu italijanskega vina.** Vojvodinski in banaški vinogradniki so poslali v Beograd deputacijo, ki je protestirala proti naraščajočemu uvozu italijanskih vin v našo državo. Naši producenti sami ne morejo prodati svojih vin in so radi italijanskega uvoza v še večjih stiskah. Tudi iz Dalmacije prihajajo vedno pogostejše pritožbe proti uvozu italijanskih vin.

× **Ruski predvojni dolgovi.** Glede ureditve vprašanja ruskih predvojnih dolgov bo v kratkem dosežen z Anglijo načelen sporazum, kakor kažejo dosedanja pogajanja. Rusija bi bila pripravljena priznati Angliji svoje predvoj. dolgove, Anglija pa bi ji priskrbela posojilo, ki bi bilo potrebno za gospodarsko obnovo Rusije. To posojilo bi znašalo nekako 40,000.000 funtov. Kakor smatrajo v poučenih krogih, bodo skušali na tej podlagi urediti tudi vprašanje rusko-francoskih dolgov.

× **Italijanska ekspanzivnost.** Italijanska vlada je z naredbo ustanovila nacijonalni kreditni zavod za pospeševanje italijanskega dela v inozemstvu. Glavna naloga tega zavoda je prevzem in sodelovanje v podjetjih in kolonijah v inozemstvu, kjer so pretežno zaposleni italijanski delavci. Zavod se bo bavil tudi na mejah svojih podpornih ciljev s poročevalsko službo v korist italijanske emigracije in s pospeševanjem smisla za štedenje pri italijanskih delavcih, ki so zaposleni v inozemstvu. Sedež zavoda je v Rimu, v inozemskih središčih emigracije pa se nahajajo podružnice. Zavod bo organiziran kot delniška družba s kapitalom največ 100 milijonov lir in je predvidena doba njegovega obstoja na 30 let. Akcije so zajamčene od države v breme fonda za izseljevanje. Nominalna vrednost akcij se bo obrestovala s 4½%.

× **Sistem valorizacije v Madžarski** obstoja v tem, da bodo dnevno ugotovili indeksno številko, ki jo bodo izračunali z ozirom na tečaj arbitražnih papirjev v Pragi in na Dunaju, madžarske krone (v notranjosti države) in z ozirom na tečaj dolarja.

To in ono.

Tibetanska modrost.

1. Išči prijatelje, če je tvoja denarnica prazna; če potem nobenega ne najdeš, n'si nobenega zaslužil.
2. Če si ti roža, dovoli prijatelju, da sme biti olivno drevo.
3. Imeti moreš veliko prijateljev, toda samo dušo.
4. Če hočeš vedeti, kakšen je tvoj duh, ne smeš vprašati lastnega nosa.
5. Kdor je prijatelj orla, ne pričakuje, da ga bodo hvalili vrabci.
6. Če si kladvo, ne moreš biti prijatelj z orehovimi lupinami.
7. Glavno ni to, koliko imaš sovražnikov, temveč, koliko jih smatraš za sovražnike.
8. Najboljše, kar moreš dati bogu, so tvoje misli.
9. Kdor hoče loviti velike ribe, mora skrbeti za še večje ladje.
10. Dežela, v kateri ni grmenja, ne pozna rodovitnosti.
11. Ne svari svojega sovražnika z besedami.
12. Bitke dobi junak, kako se morajo dobiti, ve tudi norec.
13. Kdor je izgubil svoj pogum, bi moral zagnati za njim svoja usta.
14. Prenehaj paziti sam nase in potem ti bo težje, najti samega sebe, kakor pobeglo ptico.
15. Levovega rjovenja se ne boj. Kača, ki te piči, ne rjove.
16. Oljčno drevo ne rodi tudi vrča.
17. Navadno se nihče ne lezi nad kamelino grbo, dokler na njej jaha.
18. Nikoli ne sej kumne, če hočeš žeti datlje.

---

† Luka Baroš.

Javljamo tužno vest vsem prijateljem in neprijateljem, znancem in neznancem, rodbini in tujcem da je po dolgoletni in težki bolezni preminul vse splošno znani

LUKA BAROŠ.

Njegove ostanke prenesejo te dni na reško pokopališče v spremstvu vojaške godbe.

Na njegovo mesto bo imenovan

LUKA SUŠAK,

ki se bo zvest spominu svojega prednika potrudil, da ga dostojno nadomesti.

Pašić, Ninčić in Mussolini za se in za ostalo rodbino.

(»Koprive«.)

Arabska ljubezen.

Mohamed Ben Ahmed, Arabec, v čigar žilah se pretaka vroča kri njegovih prednikov, se je zaljubil v neko pariško damo, ki pa je bila žal že poročena. Arabski Don Juan se pa te ovire ni zbal, vtepel si je v glavo, da mora damo dobiti, in je poskušal z metodami, ki so bile še nedavno v navadi na Arabskem, ki pa ne odgovarjajo evropskim nazorom. Poročila francoskih in angleških listov zvenijo kot indijanske pripovedke, ki pa dobe s tem, da se ne odigravajo v prerijah in puščavah, značaj groteske. Romantično navdahnjen Arabec je namreč prišel nekoč k svoji izvoljenki in jo postavil pred alternativo: smrt ali beg. Dama ga je odklonila in on je streljal. K sreči jo je samo lahko ranil. Ko ga je drugi dan obiskala policija, je pričel na može postave divje streljati in je končno pobegnil skozi okno. Zbežal je v neko grmičevje, kjer ga je policija po vseh pravilih »oblegala«. Po noči se mu je posrečilo zbežati skozi sovražne vrste. Odšel je v mesto po provijant in se skrival zopet vrnil v svoje taborišče. Po treh dneh brezuspešnega oblegovanja je spet odšel v mesto, da bi ustrelil soproga svoje izvoljenke. Ko se je nič hudega sluteči soprog vrnil domov, je oddal Arabec proti njemu tri strele in ga lahko ranil. Po svojem zločinu je zopet odšel v svoje skrivališče. Policija ga dolgo ni mogla izslediti in je obleganje po nekaj mesecih opustila. Šele te dni so ga prijeli v Brusilju in predali nekemu francoskemu sodišču. Obsojen je bil na 5 letno ječo.

: **Osleparjeni sodnik.** Pred nekim ameriškim sodiščem se je odigral sledeč dogodek. Nek lopov je bil obsojen, da se je splazil skozi okno v pritlično stanovanje in tam pokral več dragocenosti. Njegov zagovornik, bil je ženskega spola, je dejal v svojem zagovoru. Gospodje sodniki! Moj klient se v prvič sploh ni splazil v stanovanje. Okno je bilo odprto in on je samo iztegnil desno roko in ta je potem izvršila tatvino. Zato se naj kaznuje desna roka, ne pa moj klient.« Sodnik razsodi nato: »Popolnoma pravilno! In vsled tega obsodim jaz tudi samo roko obtožnca na 1 leto ječe Kar se tiče njega samega, on lahko dela roki družbino ali pa tudi ne. To je njegova stvar!« — Nato pa je obtoženec čisto mirno odložil svojo roko, bil je namreč invalid, jo položil pred sodnika na mizo in potem med splošnim smehom občinstva, in smelostjo sodnika odšel.

: **Berač lastnik velikega kinematografa.** Radi vedno naraščajočega beračenja se je čutila italijanska vlada primorano napraviti seznam beračev, ki po krivem izrabljajo javno dobrodelnost. Med temi se nahaja na primer možakar, ki je po dnevu oblečen v cunje in prosi miloderov od palermskih meščanov, ki pa se zvečer obleče v smoking in gre v svoj kino, ki je postal pod njegovim vodstvom vir zlatih dohodkov.

Kino „Ljubljanski dvor“.
2., 3., 4., 5. marca
krasna drama iz dijaškega življenja
„Kneževa ljubav“
s priljubljeno **EVO MAY**
v glavni vlogi.

„Slon z oslovskimi ušesi“.

Te dni je prinesel neki washingtonski list karikaturo, ki je zelo značilna za današnji politični položaj: v ospredju stoje tradicijonelne slike obeh vodilnih strank, slon za republikansko in osel za demokratsko stranko. Na nebu sije solnce in meče senco obeh živali naprej. Obe živali pa stoje tako, da padata obe senci skupaj in pokazujeta slona z oslovskimi ušesi Osel prestrašeno gleda senco, na kateri je napisano »Petrolejski škandal«. Na ta način je izraženo, da je petrolejski škandal, o katerem smo imeli že priliko poročati, v isti meri zadel obe stranki.

Ko so namreč demokrati očitali republikancem, da so dobili od L. Dohenya, ki je dobil v zakup kalifornijske petrolejske vrelce, 25.000 dolarjev, so poslednji dokazali, da je dal Doheny l. 1920 demokratom 75.000 dolarjev, ki so jih uporabili za volilno kampanjo za predsedniško mesto. Nobena izmed strank pa ga ni hotela priznati za svojega člana, dokler niso končno republikanci dokazali, da so ga demokrati v San Franciscu predlagal kot svojega kandidata za podpredsedniško mesto.

Še važnejšega pomena je bilo dejstvo, da je dobil G. Mac Adoo od Dohenyevih petrolejskih interesentov 250.000 zagovorniških pristojbin in da dobiva še sedaj 50.000 dolarjev na leto. Ta Dohenyeva izjava je vzbudila veliko pozornost. Spravili so jo takoj v zvezo z okoliščino, da kandidira Mac Adoo za bodočega predsednika. Razumljivo je, da so njegovi izgledi na ugoden izid volitev znatno slabši, čeravno naglašajo njegovi prijatelji, da gre samo za zasebne trgovske posle. To je tem pomembnejše, ker bi Mac Adoo kot zet umrlega predsednika Wilsona lahko računal na njegove prijatelje. Dalekosežnost njegovih odnošajev z Dohenyem bo možno ugotoviti šele kasneje. On je namreč zahteval, da se ga zasliši kot pričo, ker hoče zavrniti neke očitke in sumničenja. V to svrho je tudi prekinil vsako nadaljnjo zvezo z Dohenyem.

Tako se je politična slika radi te petrolejske afere docela premaknila in se bo premikala še naprej. Kandidati za predsedniško mesto, ki so imeli dosedaj v Mac Adoou nevarnega tekmeca, so postali pogumnejši in razvijajo živahnejše delovanje. Tako izjavljajo voditelji volilne kampanje za Underwooda, da bo dobil njihov kandidat vse glasove v južnih državah, medtem, ko trdijo pristaši newyorškega guvernerja Smitha, da ima zasigurano večino demokratskega narodnega konventa. Svoje kandidature pa je prijavilo še več ameriških bogataševv.

Presenečenja pa so si sledila tako hitro, da je nemogoče vedeti, kaj bo prinesel jutrajšnji dan. Nekateri listi naglašajo, da mora biti ameriško ljudstvo pripravljeno še na nadaljnja senzacijonalna odkritja. Naj bo, kakor hoče, dejstvo, da morajo radi petrolejske afere braniti svojo čast tudi demokrati, bo ugodno vplivalo na nepristansko preiskavo. Republikancem pa bi bilo zelo po volji, ko bi imel slon še daljša oslovska ušesa.

Anekdote.

Voltaire in Piron. Oba dovtipna satirika sta nekoč stavila, kdo bo drugemu poslal krajše pismo. Piron, avtor »Metromanije«, je čakal in si prihranil odgovor; jezik pa je stal vsakomur na prosto izbiro. Voltaire si je izvolil latinščino in poslal protivniku tele besede: »Eo rus«, t. j. grem na kmete, misleč, da je že dobil zmago. Z obratno pošto pa je dobil poslanico z eno samo črko: »I«, t. j. pojdi.

*

V dobi, ko se je mnogo govorilo o nekem možu, ki je bil zaprt na podlagi tiralice, po vsem videzu nepristne, je Voltaire vprašal policijskega poročnika Héraulta kaj se godi z ljudmi, ki izdelujejo napačne tiralnice. — »Obešamo jih,« se je odrezal Hérault. — »To je čisto v redu,« je odvrnil Voltaire, »dokler ne napoči čas, ko se bo enako ravnalo z onimi, ki podpisujejo pristne tiralnice«.

*

Rivarol je l. 1792 takole označil vladarje, zvezane zoper Francijo: »Vedno zaostajajo za nami za eno leto, za eno armado in za eno idejo.«

*

Isti jedki Rivarol (1753—1801) je govoril o vitezu P., ki je hodil izredno zamazan in zasvinjan: »V blatu dela marogo.« In sodobni dramatik Pierre Veber je rekel o znanem pisatelju, ki čisto nič ne neguje svoje vnanjosti: Preoblači se v umazano perilo.«

RAZNA NAZIRANJA O ŽELEZNIŠKIH NESREČAH.

Radić: To so samo prvi začetki onega kar še pride in kar smo pričeli.

Hrvatska zajednica: Balkanska beograjska uprava!

Pribičević: Ničesar ne rečem, toda na vsak način so sumljiva neprestana potovanja separatistov na beograjski progi, na kateri se je pripetilo v zadnjem času več železniških nesreč.

Pašić: In kljub tem dogodkom smo še vedno pripravljeni, da se pogajamo z brati Hrvati!

Beograjski Balkan: Ni čudno, da se pripetijo take nesreče, ko vozijo naše srbske vlake nemške lokomotive, ki jih vodijo prečanski avstrijski špijoni.

(»Koprive«.)

: **Kako rastemo.** Franc. fiziolog Anetle se je mnogo bavil s proučavanjem rasti človeškega telesa. Splošno se je dosedaj mislilo, da raste človek le do svojega 24. leta. Anetle pa trdi, da se telo razvija do svojega 30. leta in da do tedaj še raste. Po Anetlovi teoriji raste človek takole: Novorojenček se rodi visok okoli 50 centimetrov. Prvo leto zraste za 14 cm, drugo za 9.3, tretje za 7.2, četrto za 6.5 in peto za 6 cm. Od 6. do 10. leta zraste za 28 cm, od 11. do 15. za 26.5, tako, da je človek v 15. letu približno 150 cm visok. Od 15. do 24. leta zraste še za 20 do 30 cm, ali letno povprečno za 3 cm. Človek pa raste še naprej in sicer letno povprečno za 8 desetink centimetra. Do 40. leta je potem visokost človeka stalna. V 40. letu pa prične padati in sicer se človek zmanjša od 40. do 50. leta za 1 cm, od 50. do 60 za 3.5, od 60. do 70. za 1.6 in od 70. do 80. leta za 1 centimeter. To pa velja seveda le v tem slučaju, če ostane stas raven, ker drugače se zmanjša visokost od 10 do 40 centimetrov.

FEMINA

Odkrita beseda matere o našem šolstvu.

Gospod urednik!

Za vsakogar imate prostorček v Vašem listu; morda boste dobrohotno poslušali tudi moj glas.

Mati sem. Troje otrok mi drgne klopi naših srednjih šol in zahteva moje materinske pomoči. Nemški spis, slovenska naloga, fizika, matematika, francoščina, geografija in zgodovina —

O, dragi gospod urednik, koliko zgodovine! In kaj se Vam ti otroci vse učé. In kako. Snov iz zgodovine se je silno povekšala, ker se je obogatila z izčrpno jugoslovansko zgodovino. To je v redu. Tudi jaz zdaj že vse poznam — Uroš I., Uroš II. in III., Andrej Prvozvani — kdo bi jih ne? Saj vse to je zdaj naše.

A povejte mi, gospod urednik, ali se Vam res zdi, da je tako absolutno potrebno, da moja hčerka vé, koga je poročil Leopold III. Babenberški, in kako veliki so morali biti grenadirji Friderika Pruskega?

Nič se ne smejte! To je gola istina. Vso to navlako se še danes guli naša srednješolska mladina. In če morda v kakšni hrvaški knjigi ni vse do pičice zapisano o žlahti prvih Habsburžanov, pa se *zares* najde slovenski profesor, ki učencem to »zraven pove«.

Ne vem zakaj?

Morda, ker človek tako rad prodaja svojo modrost, ali ker se temu in onemu zdi neizmerno važno, ali pa morda — za vsak slučaj?

Preveč kunštni smo, gospod urednik in zato —

Pa še nekaj.

Kaj mislite, kateri je naš državni jezik?

Da, to že vem, slovenski, srbski, hrvaški, vsi enakopravni. Že res. Ampak v Zidanem mostu se že več ne gremo s slovenščino, in na Sušaku tudi ne. In v Prekmurju se moraš prilagoditi Prekmurščini.

Kako pravite, da devljem v nič milo materinščino? Ali se vam sanja? Ta bi bila lepa. Saj če bi ne veljala slovenščina, bi Vam še pisati ne mogla in bi Vam ne mogla izreči vseh svojih bridkih pritožb in olajšati svojega težkega srca?

Za nas se ne gre. Ampak, gospod urednik, gre se za našo mladino. Naši otroci se poučujejo v gimnazijah v srbohrvaščini 1, reci *eno* celo uro na teden. Nauče se čitati za silo cirilice, in ložje sestavke. Kaj pa tudi naj ukrene ubogi profesor, ki ima celo leto na razpolago morda 35 do 40 ur?

Mislim, da mi ni treba razkladati, čemu nam je potrebno temeljito znanje srbohrvaščine, ker menim da govorim z resnimi ljudmi. Priznavam tudi, da je naša mladina preveč obložena s tujimi jeziki, tako, da za lastnega ne ostane mnogo časa.

Pa res, ali n. pr. veste kakšna knjiga se uporablja na neki nižji srednji šoli naše drage Slovenije za pouk nemškega jezika?

Je to najmanj 5 cm debela čitanka dveh umrlih slovenskih pedagogov, ki ima na zadnji strani — avstrijsko himno Gott erhalte — v sredini pa preobilico avstrijsko in habsburško patrijotskih spisov. In starši so prisiljeni, da še dandanes kupujejo to knjigo svoji deci za težkih, dobrih jugoslovanskih dinarjev — 55.

Imela sem v roki knjigo neke majhne zavedne rodoljubkinje, ki je napravila čez zadnjo stran — debelo črto.

Povejte, g. urednik, ali je pri nas res mogoča taka — indolenca?

Ker smo že pri knjigah, bi omenila še majhno formalno pogreško, ki bi se pa po mojem mnenju ne smela pripetiti *šolski* knjigi. V francosko - slovenski učni knjigi Anete Potočnik je sestavek o domovini, kjer se najde nekako sledeči pasus:

»Naša domovina se imenuje Jugoslavija.«

Naša domovina je Jugoslavija, ampak imenuje se, oprostite, imenuje se Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vsaj dokler naš ustav drži.

Prav tako kot je Anglija oficijelno Zjedinjena kraljevina Velika Britanija in Irsko, in je bila Avstrija, Avstrijsko-ogrska monarhija.

Zdaj, g. urednik, mi je nekoliko odleglo, ker sem spravila svojo jezico na papir.

Da pa ne boste rekli, da samo kritikujemo, nič pa sami ne ustvarjamo, bi prišla za sklep s skromnim nasvetom:

Kaj, ko bi se v srednjih šolah vsaj en predmet predaval v srbščini? Predlagala bi v to ravno zgodovino, ker zgodovina našega naroda je zgodovina srbskega plemena. Mi je nimamo, in kar je imamo, je prav žalostna od kralja Sama pa tje do bitke pri Custozzi — da prepustim našo najmlajšo zgodovino — da jo sodi historija.

Sestra za sestro.

Splošno žensko društvo v Ljubljani je na svojem letošnjem občnem zboru določilo, da v najkrajšem času započne širokopotezno dobrodelno akcijo v korist ljubljanske ženske bolnice. V ta namen namerava sklicati v marcu vsa slov. ženska društva na sestanek, na katerem naj bi se določilo, v čem naj bi obstojala ta akcija, da bi imela čim večji gmotni vspeh. Ni dvoma, da se bodo temu pozivu, ki ima tako plemenit in vzvišen namen, odzvala vsa društva, kakor tudi posamezniki, da pripomorejo s pametnim nasvetom in pridnim sodelovanjem omogočiti, da se ta akcija kar najplodnejše obnese.

Gre tu v prvi vrsti za dostojne in zadostno opremo ženske bolnice s perilom, posteljnino in bolniškimi potrebščinami, ki so sedaj zelo skromne in deloma pomanjkljive, tako, da ne odgovarjajo potrebam takega zavoda.

Za to pa je treba mnogo denarnih sredstev. Tu sama državna subvencija ne zadošča. Tu je potrebno, da vsak posameznik položi svoj obolus, če tudi skromen, v ta namen.

Vse one, ki jih je usoda vrgla na bolniško posteljo in so bile primorane iskati pomoči in zavetišča v bolnici, so imele priliko opaziti, da naša bolnica ni tako opremljena, niti s perilom, niti s posteljnino in drugim potrebnim, da bi mogla odgovarjati modernim zahtevam higijene, nadejati se je, da bodo i one to idejo Spl. ž. dr. toplo pozdravile in vsaka po svojih močeh pomagala, da se temu čimpreje odpomore, in našo bolnico tako opremi, da nam ne bo le v uteho v težkih dneh bolezni, nego tudi v ponos, kajti tudi bolnica in baš bolnica, ki odgovarja modernim zahtevam higijene, je nepobitna priča kulturnega napredka vsakega naroda. Zato sestre, na delo!

Zakaj?

Po širokem drevoredu košatih lip, ki spaja Orešje z belo pristavo na Kalcu je stopala gospodična Nina. Roki je imela zakopani globoko v žepih pisane pletene jopice, ki jo je oblekla vrh belega krila, čeprav je majsko solnce že prav toplo grelo. Med prsti ji je zašuštelo pismo.

Zakaj? Da, zakaj ji je prinesel sel s sosednjega Orešja beli list, ki je spravil nemir v njeno srce?

V njeno srce, ki je mrtvo od one, davne nedelje v pustu, ko je zaman čakala, da se ji vrne po dokončanih študijah, kot je bil pisal, dragi tovariš, prijatelj, zaročenec?

Ona davna, davna, strašna nedelja!

Koliko je tega? Deset let, dvanajst, petnajst?

Mladost ji je minila. Neusmiljeno zrcalo ni prikrivalo, da ji je uvenelo lice, da je ugasnil blesk oči.

Ali je bila lepa nekdaj? Nad ozkim čelom temnoplave kite pod ravnimi, črnimi obrvmi jasne, sive oči...

Morda je bila lepa takrat, ko sta z bratrancem Lojzom iztikala rdečih lic za zrelimi breskvami po domačem špalirju. Morda je bila lepa, ko sta prežala v jutranji rosi visoko gori med smrečjem na divjega petelina in je ona pogodila zaljubljenega pevca, čeprav ji je burno plalo v prsih mlado srcé.

Ali je bila lepa takrat, ko sta se v mladostno srečnem razpoloženju lovila po domačem vrtu med gredicami, obrobljenimi s pasovi trpko dišečega pušpana, in ko mu je pritekla tam onstran bezgove lope naravnost v naročje in jo je pritisnil nase in dejal šepetaje: Ljuba, ljuba moja mala Nina?

In takrat, ko sta stopala roko v roki med njim zoreče pšenice in jo je vprašal, ali mu hoče biti žena in družica?

Ah, čemu je prispel danes beli listič v njen mirni dom, kjer ni nihče več računal s tem, da bi ga še kedaj zapustila? Ona, ki je odbila toliko snubačev, dokler ni prišel nikdo več, da bi zanjo povprašal.

Čemu? Zakaj? Zakaj jo danes vnovič snubi on, ki jo je bil izdal, zavrgel, pozabil za ono drugo, ono lepo tujko, ki jo je tako neizmerno ljubil, da je skoro zblaznel, ko mu jo je ugrabila neizprosna smrt. Da je tugoval dolga leta, in ga je gnala bol po svetu, da se je le redkokedaj vračal v svoj rodni dom, kjer mu je raslo dete, plavolasa Manja, edina zapuščina nepozabne mrtve žene.

Zakaj?

Mar mu je domača gruda zbudila spomine davnih dni? Morda je iskrica, desetletja zakopana spet zatlela? Rahla rdečica pripolje v bledo lice gospodične Nine; vlažen sijaj ji ožari oko — a v mučni boli se ji brž omrači belo čelo —

In zdaj naj se odloči.

Da bi mu bila gospodinja, prijateljica? Ali ljubljena družica?

Ne. Vse naj bi ostalo kot je. Čemu nemir, čemu zdaj nove boli?

In če pride, kot je pisal, zdaj-le po odgovor pod te senčne lipe, poreče »ne«, ne v razžaljenju in bridkosti, priprost, odkrit, prijateljski »ne«.

Pesek poleg nje zaškriplje pod trdnim korakom — trenotek na to, si zreta v oči. — Tudi raz njegovo zagorelo lice je splahnel sijaj mladosti in temne lase mu preprezajo bele niti. Okreneta in molče stopata proti njegovemu domu.

Tik pred širokim vhodom, izklesanim v gosto zeleno seč, ki obdaja beli dvorec se za hip ustavita. —

»Nina?«

Rahel, sladek up zapolje v njenem srcu —

»Zakaj?«

Pa veselo zavrisne tam za sečjo. Belo krilce zavihra in rožnata pentlja v svitlih laseh —

»Nina, zato« —

In v njegovo iztegnjeno desnico, ki kaže na ljubko dekletce med vrati, se rahlo polože njeni beli prsti —

A gorka solza ji zdrkne po obledelem licu.

Pustna nedelja

in pustni torek sta nekaka posebna praznika, ki jih naše ljudstvo na svoj način prav tako spoštuje in praznuje, kot n. pr. sveti božični čas.

Mladina proslavlja Kurenta, starešine pa se rajše klanjajo Bak-u ter iščejo veselje »za mizo, kjer dobro jedo«.

Skoro v vsaki kmečki hiši najdeš ta dan v loncu kos suhe svinjine, če že ne peko klobase ali se ne cvre bob in »flancati«.

Te navade si je obdržalo povečini tudi naše meščanstvo, saj skoro vsaka mestna obitelj ima svoje korenine-srčnice kot v kakšni kmečki hiši.

Tako bode — na srečo sta si pustna nedelja in torek izbrala letos ugoden datum, prve dni meseca, ko naše gospodinje še nimajo tako zadrgnjenega mošnjička — tudi po mestnih hišah splaval mesto kmečkega boba marsikak gosposki, s fino marmelado nadevan krap v razbeljeno mast.

Ne pozabi, da je vsako cvrtje najboljše, če mešaš zanj na polovico mast in kuhano maslo.

Pa še nekaj. Če hočeš, da bodo tvoji flancati prava, pravcata delikatesa, ugneti testo prav mehko in voljno iz moke, surovega masla, rumenjakov, kisle smetane in ščepa soli, če hočeš, prideni žličko ruma, a nikdar niti trohice sladkorja. Pač pa prav gosto posipaj in posladkaj svoje cvrtje, ko si ga, lepo zarumenelo, dvignila iz kipeče masti.

Modna revija ljubljanskega velesejma.

Poročali smo že, da namerava uprava Ljubljanskega velesejma spomladi prirediti v Narodnem gledališču »Modno revijo«. Revija se bo vršila v mnogo večjem obsegu, kakor j ebila prvotno zamišljena. Vse predpriprave so že v polnem teku in samo oblek tako damskih kot moških bo nastavljenih 54. Interesantno bo videti, da domače tvrdke na polju mode in izdelave premorejo več ko si mislimo in upamo, da bodo kmalu prišle naše Ljubljančanke do prepričanja, da ni potreba kupovati konfekcije v inozemstvu, ali oddajati dela tamošnjim krojačem in šiviljam. Nameravana modna revija bo posebno senzacija za naš damski svet. Razkazovalo se bo vse, od običajnega promenadnega kostuma preko popoldanske obleke za obiske, Fice o clook, do elegantne in dragocene večerne toalete; pomladanski plašči, plašči za auto, damske športne obleke, turistovske, lovske in jahalne. Nadalje jutranje in domače obleke, damski pyjama itd. Modne revije se udeleže vse večje ljubljanske konfekcijske tvrdke, ki imajo kaj pokazati in se ne bojijo odkrite konkurence pred izbrano publiko v gledališču. Od moške toalete se bodo predvajali najnovejši sakko, površniki, jakott, športne obleke, lovske, turistovske in tennis. Nadalje bo na ogled največja izbira čevljev, nogavic, klobukov, rokavic, dežnikov, plaščev, celo frizure ljubljanskih frizerskih ateljejev.

Zelo zanimiva bo kombinacija obleke s čevlji in klobukom, nogavicami in rokavicami ter kravatami, v čemur se bodo zamogle v okusu izkazati damske in moške modne tvrdke. Znano je, da veliko naših meščank in meščanov še ne razume velikopotezne barvne kombinacije v svoji toaleti.

Pa tudi raz umetniškega stališča bo prireditev velikega užitka Duh operete, katerega bodo podkrepile naše najboljše gledališče moči, bo gotovo prijal vsakemu posetniku.

Modna revija bo velikega narodno-gospodarskega pomena. Ljubljana je pričela prva z velesejmom, ki je širom države, pa tudi v inozemstvu priznan kot eden najboljših v Srednji Evropi Ljubljana bo tudi prva priredila v Jugoslaviji »modno revijo«. Spasa Slovenije vsled njene lege ni iskati v agrariji, marveč v industriji, obrti in trgovini, ki lahko da vsem zaslužka. Ljubljanski velesejem si je zadal važno nalogo, dvigniti blagostanje najširših slojev naše domovine in koraka s tem geslom mirno in vztrajno po začrtani poti.

Predvideni sta za sedaj dve predstavi te moderne revije. Sklepajoč pa po dosedanjem zanimanju, bo to brez dvoma premalo in se jih bo moralo ponoviti. Tvrdke, katere žele sodelovati in se še niso prijavile, naj nemudoma zahtevajo tozadevna pojasnila in vpošljejo svoje prijave.

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba Ilirija,
Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Telefon 220.
Plačilo tudi na obroke.

Dolžnost
trgovcev je, da posetijo
VIII. mednar. vzorčni velesejm v Pragi
16. — 23. marca.

Kino IDEAL
Dve sirotici
Pustolovna drama v 8. dej.
v gl. vl. svetovni atlet Buffalo
Prednaznanilo:
Beneška kurtizana.

Vedno zadnje novosti
SAMO
Šelenburgova ulica 3
Gričar & Mejač.

Henry Murger 53

La Bohème.

Prizori iz življenja ciganov.

(Nadaljevanje.)

»Poslušajte, gospodje,« je rekel Schaunard, napravil resen obraz in sedel med oba prijatelja, »ne smemo si prikrivati, da bomo morali snesti še precej rženega kruha, preden bomo postali člani Instituta in preden bomo mogli plačevati davke, vsakdanji kruh se težko služi. Drugič nismo sami: ker nas je ustvarilo nebo občutljive, si je vsak izmed nas izbral vsako, ki si ji je ponudil, da bo delil ž njo usodo.«

»Najprej slanik,« ga je prekinil Marcel.

Schaunard je nadaljeval: »Čeprav prav varčno živimo, če nima človek nič, si je težko kaj prihraniti, posebno če ima vedno večji tek, kot je njegova skleda.«

»Kaj hočeš s tem reči?...« je vprašal Rudolf.

»To,« je povzel Schaunard, »da bi v svojem sedanjem položaju ne imeli prav, če bi se prevzetno upirali, če se nam nudi prilika, čeprav izven naše umetnosti, postaviti številko pred ničlo, ki je naša dota.«

»No!« je rekel Marcel, »kateremu izmed nas moreš očitati, da se trdovratno upira? Naj bom nekoč še tako velik slikar, ali nisem privolil v to, da posvetim svoj čopič risanju francoskih vojakov, ki me plačujejo s svojimi prihranjenimi groši. Zdi se mi, da se ne bojim zlesti z lestve svoje bodoče veličine.«

»In o meni,« je povzel Rudolf, »ne veš, da zlagam že štirinajst dni didaktično medicinsko-kirurgično-ozanorno pesnitev za slavnega zobozdravnika, ki nagraja mojo inspiracijo petnajst grošev za dvanajst aleksandrincev, torej nekoliko dražje, kot plačuje ostrige?... Kljub temu ne zardim radi tega. Preden bom pustil svojo Muzo prekrižanih rok, ji bom rajši dal prevesti v stihe »Vodnika po Parizu«. Če ima človek liro,... za vraga, jo ima zato, da jo rabi... Potem pa Mimi potrebuje čevljev.«

»Potem,« je povzel Schaunard, »ne bosta huda, če izvesta, iz katerega studenca je prišel Paktol, ki me bo poplavil, kot pričakujem.«

Zgodba Schaunardovih dvesto frankov je bila sledeča:

Pred približno štirinajstimi dnevi je prišel k nekemu založniku muzikalij, ki mu je bil obljubil, da mu bo našel med svojimi odjemalci mesto učitelja klavirja ali piana.

»Hudima!« je rekel založnik, ko ga je videl vstopiti, »čisto prav pridete. Baš danes so vprašali pri meni, če vem za kakega pianista. Bil je neki Anglež; mislim, da vas bodo dobro plačali... Ste v resnici dobro izvežban?«

Schaunard je mislil, da bi mu skromen nastop mogel škodovati pri njegovem založniku. Skromen glasbenik, posebno pa pianist, je zares redka stvar. Zato je odgovoril Schaunard z veliko samozavestjo:

»Sem prva moč; če bi bil bolan le na enem delu pljuč, imel dolge lase in frak, bi bil sedaj slaven kot solnce in namesto da zahtevate osemsto frankov tiskarskih stroškov za mojo partituro »Smrt mlade deklice«, bi mi prišli na kolenih v srebrnem krožniku ponujat tri tisoč.«

»Dejstvo je,« je nadaljeval umetnik, »da mojih deset prstov, ki so delali že deset let prisilno delo po petih oktavah, znajo prav dobro obravnavati sloncvino.«

Oseba, na katero so naslovili Schaunarda, je bil Anglež, ki mu je bilo ime gosp. Birn'n. Glasbenika je sprejel najprej moder lakaj, ki ga je predstavil zelenemu lakaju, ki ga je izročil črnemu lakaju, ta ga je peljal v salon, kjer se je znašel pred nekim otočanom, ki je čepel, kot bi bil na spleenu bolan, kar ga je delalo podobnega Hamletu; premišljeval je o tem, kako nismo nič. Schaunard se je pripravljal, da bi razložil, zakaj je prišel, ko je začul krik, ki mu je šel skozi ušesa in mu odrezal besedo. Ta strašen krik, ki mu je trgal ušesa, je zagnal papagaj, ki je bil na gredi balkona spodnjega nadstropja.

»O žival, žival, žival!« je mrmral Anglež in je poskočil na naslonjaču, umoril bo mene.«

In v istem trenutku je začela ptica recitirati svoj repertoar, ki je bil mnogo obsežnejši kot pri navadnih papagajih; Schaunard je bil čisto zmeden, ko je slišal žival, kako je na poziv ženskega glasu začela z naglasom, kot je v navadi v konservatoriju, deklamirati prve stihe iz povesti o Terameni.

Ta papagaj je bil ljubljenec neke igralke, ki je bila zelo priljubljena v svojem budoarju. To je bila izmed onih žensk, ki imajo, ne vemo ne zakaj, ne kako, blazne cene na dirkališču galanterije, njih ime je napisano na večernih jedilnih listih plemenitašev, kjer so živ dessert. V naših dneh se kristijan postavi, če ga vidijo s kako tako poganko, ki večkrat nima drugega antičnega kot svoj krstni list. Če so lepe, zlo ni veliko: največ, kar človek riskira, je to, da bo spal na slami, ker jim je kupil pohištvo iz palisandra. Toda kadar se njihova lepota kupi na grame v parfumeriji in ne zdrži treh kapelj vode na cunji, kadar je vse, kar zmore njihov duh, kuplet v burki, kadar obstoja njihov dar samo v dlani najetih ploskačev, si človek težko razloži, kako se odlični ljudje, ki imajo tupatam ime, pamet in obleko po modi, dado napeljati iz ljubezni do vsakdanjosti, da strežejo muham bitija, ki bi ga njihov Janez ne hotel imeti za svojo Micko.

Omenjena igralka je bila iz števila teh vsakdanjih lepot. Ime ji je bilo Dolorès in je trdila, da je Španjolka, čeprav je bila rojena v oni pariški Andaluziji, ki se ji pravi Coquenardova cesta. Čeprav ni deset minut od Coquenardove ulice do Provençalske, je rabila sedem ali osem let, da je prehodila to pot. Njena sreča se je bila začela postopoma z njeno osebno propalostjo. Tako je dobila na dan, ko si je dala napraviti svoj prvi umetni zob, enega konja, ko pa si je dala napraviti drugega, dva konja. Sedaj je živela kot velika gospa, stanovala v palači, lepi kot Louvre, hodila po sredi ceste v Longchampu in prirejala plese, ki se jih je udeleževal ves Pariz. Ves Pariz teh dam? to se pravi ta zbor brezdelnih kurtizanov vseh smešnosti in škandalov; ves Pariz igralcev kart in paradoksov, postopačev glave in rok, ubijalcev svojega časa in časa drugih; pisatelji, ki postanejo literati, da uporabljajo peresa, ki jim jih je narava vsadila na hrbet; bravi razuzdanosti, laži — plemenitaši, vitezi skrivnostnega reda, vsi pogosto prihajajoči cigani, ki prihajajo ne ve se odkod in se zopet tja vračajo; vsa zaznamovana in zloglasna bitja; vse Evine hčere, ki so prodajale nekoč materin sad na javnih prostorih in ga ponujajo sedaj po budoarjih; ves od rojstva do groba pokvarjen rod, ki jih najdeš pri prvih predstavah z Golcondo na čelu in Tibetom na ramah in za katere vendar cveto prve pomladanske vijolice in prva ljubezen mladeničev. Vsa ta družba, ki jo imenuje kronika ves Pariz, je hodila h gospodični Dolorès, gospodarici omenjenega papagaja.

Ta ptica, ki jo je bil njen govorniški dar napravil slavno v vsem delu mesta, je postala polagoma strah najbližnjih sosedov. Sedela je na balkonu in je napravila za svoje grede tribuno, kjer je imela od jutra do večera govore brez konca.

(Nadaljevanje)

Stalna poljudno-znanstvena priloga „Nar. Dnevnika"

Kurja (nočna) slepota.

Kurja slepota in kurja očesa sta dva pojma, ki nimata s sicer vse časti vredno kuretino nič opraviti. Tud kurji zastopniki moškega, ženskega in srednjega spola imajo po dve očesi, ki pa nista kurji očesi, nego prava vidna čutila. Seveda tudi kure lahko oslepe, toda ne na kurji slepoti, ki je prihranjena domnevno samo človeškemu rodu. Kurja očesa so pač socijalno zlo, katero ozdravi najbolje ortoped čevljar, ki s primernimi čevlji, ki gredo seveda bolj na kveder kot na shimmy), lahko v kali ugonobi vsako dispozicijo.

Slovenci rabimo izraz kurja slepota za marsikomu še neznano, deloma prirojeno napako vida, deloma pridobljeno bolezen, kjer taki kurji slepci, ko se zmrači, ali po dnevi v temnih prostorih izgube drugače lahko normalen vid. Ti bolniki, ki se podnevi prosto kretajo kot popolnoma zdravi ljudje, se v nezadostni razsvetljavi ne spoznajo več, zgreše pot, postanejo lahko popolni slepci, negotovi, se morajo dati voditi od drugih.

Kurja, ali bolje rečeno nočna slepota, je bila znana že starim Grkom in Rimljanom, ki jo pa niso krstili po kurah, katerim se povsem napačno pripisuje to lastnost, nego z izrazom niktalopija (nyko = noč; α = ne opo = vid.) Hipokrit in Aristotel navajata v svojih spisih nyktalopne ljudi, enako kasneje Galen, Plinius in Celsus, ki svetujejo tudi že kot dobro zdravilo proti tej bolezni koštrunova jetra, bodisi pražena kot jed, bodisi kot očesno vodo iz koštrunove jetrne juhe, ali končno kot sopar, ki nastane pri kuhanju.

Pravega vzroka tej nočni slepoti nismo znali, dokler ni iznašel Helenholz očesno zrcalo, ki nam je dalo upogled v dotlej neznano notranjost očesa in nam jasno kot fotografijo predočilo podrobnosti o mrežnici in vidnem živcu. Sumničilo se je pač preostro svetlobo in solnčno slepenje, naporno delo, slabo, nezadostno prehrano in končno podedovanje. V nekaterih pokrajinah, v gotovih rodbinah so se ponavljali primeri te nočne slepote.

Danes vemo, da je nočna slepota, kot bistvena napaka brez vsake vidne spremembe na očesu, lahko prirojena in kot taka trajno neozdravljiva, ali bolj pogosto z življenjem pridobljena in v tem slučaju navadno lahko in hitro ozdravljiva. Poznamo nasprotno celo vrsto različnih očesnih bolezni, zlasti mrežnice in vidnega živca z razločnimi in vidnimi znaki, potom že omenjenega očesnega zrcala, kjer nastopa večkrat kot prvi pojav nočna slepota. Te vrste simptomatična nočna slepota je žal skoraj vedno neozdravljiva in se druži prej ali slej s popolnim oslepljenjem.

Tekom stoletij je izraz nyktalopija menjal svoj pomen in danes rabimo za nočno svetlobo navadno grški izraz hemerolopijo (hemera in opo = dnevni vid), nasprotno označujemo z nyktalopijo bolj redko lastnost dnevne slepote, kjer prizadeti v mraku bolje vidijo, nego v polni in dnevni, zlasti solnčni svetlobi (delavci pod zemljo, v rudokopih, svoječasno jetniki v temnicah, gotove bolezni kristalne leče, vidnega živca pri kroničnem zastrupljenju z alkoholom in nikotinom.

Prirojene nočne slepote ne spoznamo takoj po rojstvu, kot ne moremo pred gotovo dobo določno dokazati, ali je dete morebiti sploh slepo rojeno. Otroci navadno kasneje prično zoriti, gotovih predmetov, ki niso dovolj razsvetljeni ne vidijo, se opotekajo, se zadenejo večkrat v pohištvo, se kasneje pred hišo v mraku ne orijentirajo, se lako izgube v mesečni noči, ne ločijo zvezd itd. Znani in podrobno preiskani so slučaji, ko je to vrsto nočne slepote podedovala več pokolenj zapored. V Montpellier na Francoskem so zasledili zdravniki rodovnik celih 10 generacij z 2121 člani, kjer se je nočna slepota dala dokazati v 135 primerih.

Podeduje se ta napaka lahko na dva načina: 1. direktno od starišev, očeta in matere, na neposredne potomce, sinove in hčere, ali šele na drugo in kasnejšo generacijo; 2. indirektno samo potom ženskega spola, takozvanih žensk konduktorjev, samo na moške potomce. V prvem primeru se omeji nočna slepota samo na moške potomce; od starišev prenašajo pa samo ženski del bolezen na sinove in vnuke, slično kot se to dogaja pri dedljivosti hemofilije ali slepote za barve.

Vidni organ, oko je pri prirojeni nočni slepoti navadno normalno in zdravo, včasih se, zlasti v zgoraj omenjenem drugem primeru, najde kratkovidnost, ali sicer slabovidno oko.

Nočna slepota nastane lahko tudi kasneje v življenju, znani so slučaji ponočnega slepenja tekom spomladi in poletja med delom na polju, pri vojakih na vajah, mornarjih v tropičnem pasu, nadalje vsled nezadostne hrane, po dolgem postu, (v Rusiji, kjer se pravoslavno ljudstvo posebno strogo posti 40 dni in ne uživa tačas nobene živalske hrane), po različnih krvnih boleznih, malariji, krvnih izgubah, v nosečnosti; razmeroma pogosto po zlatenici, vsled bolezni v jetrih. Nočna slepota nastopi tozadevno navadno naenkrat, se hitro razvije v bolj ali manj popolno, traja po več tednov. Bolezen se je zlasti med vojaki na fronti precej širila, večkrat tudi simulirala. Tamne varnostne očali, mir, dobra in tečna hrana večkrat zadostuje, da bolezen tekom par tednov ozdravi; v hujših primerih se priporoča bivanje v temni sobi 1 — 3 dni, ribje olje, uživanje jeter, železa, arzena in kinina.

Bolezen se rada ponavlja in je vedno ozdravljiva. Kadar nastopi nočna slepota simptomatično pri degeneracijskih procesih mrežnice in vidnega živca, je prognoza skoro vedno slaba. Tu se dogaja tudi večkrat, da je istočasno vidno obzorje zelo skrčeno; čut za barve, zlasti za modro, je skvarjen, vid sam hitro peša in bolnik navadno v 50. letu starosti oslepi. Očesno zrcalo nam razkrije jasno sliko takozvane pigment degeneracije mrežnice. Vzrok tiči večkrat v dednosti; bližno sorodstvo staršev, ki so vsak zase lahko popolnoma zdravi, vpliva na potomstvo v različni smeri škodljivo: gluhonemost, bebavost, božjastnost, različne telesne napake in opisana nočna slepota na očesih (do 25 odstotkov) so posledice konsangvinitete staršev. Zdravila proti tej vrsti nočne slepote nimamo.

V naših krajih nočna slepota ni preveč razširjena, največ primerov se dobi pri odraslih moških, kjer bolezen največkrat popolnoma ozdravi.

V Ljubljani in bližnji okolici, je vsaj kolikor meni znano, prava nočna slepota le redka prikazen. Sijajna, ponavadi celo razkošna razsvetljava, katero nam nudi v mesečnih nočeh naš slavni magistrat, bi zahtevala dan za dnem nešteto žrtev kurje slepote; zlasti sedaj v predpustnem zimskem času bi bili lunini trki in drugi karamboli na redkih oazah sneženega in blatnega močvirja na nočnem redu, če bi razsajala v Ljubljani kurja slepota in Ljubljančanom bi ne preostajalo drugega, kot zapustiti zapeljive nočne bare in pričeti hoditi s kurami spat.

So li bolezni dedne?

Marsikomu se bo zdelo to vprašanje odveč, saj nam vendar vsakdanje življenje daje nanje vsak čas trdilen odgovor. Stvar pa ni tako enostavna.

Da se lastnosti podedujejo, ni dvoma. Barva oči, kože, las n. pr. prehaja s staršev na otroke, vnuke itd. Ravnotako karakteristične poteze v obrazu; če gledamo slike starih Habsburžanov, bomo lahko sledili veliki spodnji utsnici v pozne generacije nazaj. Dedni so nekateri talenti, tako za glasbo, matematiko itd.

Kako pa se podedovanje izvede?

Vsako bitje zraste iz dveh delov, iz očetove in materine, iz semenske in jajčne stanice. V teh dveh sestavnih delih so zapopadene v kali vse lastnosti obeh roditeljev. Kakor hitro se jedri spojita, kakor hitro se vsebina obeh stanic zlije, je akt dedovanja dovršen. Kar se še po tej spojitvi pridene podajajočemu se bitju, ni dedno, ampak prirojeno in privzgojeno.

Kako je torej z boleznimi?

Bolezen ni nikaka lastnost, marveč proces: odpoved funkcije, ko je treba reagirati na dražljaj. Kar se podeduje, so organi in njih funkcije. Bolezen se ne podeduje, kakor se ne podedujejo dražljaji in naloge.

Tuberkulozo smatramo navadno za dedno. Da pa otrok tuberkuloznih staršev oboli na isti bolezni, se da razlagati s tem: 1. da jo je zadobil pred rojstvom, 2. da se je rodil sicer zdrav, a da je imel manj odporne sile in je bil torej bolj sprejemljiv za okuženje kakor kdo drug, 3. da je imel spričo občevanja z bolnimi starši več prilike za okuženje in 4. da je bil zdrav, a se je slučajno okužil, kakor se okuži kdo drug.

Kaj je tuberkuloza? Borba med organizmom in bacili (tuberkuli). Tuberkuli niso sestaven del osnovne roditeljske stanice in se torej ne morejo podedovati. Seveda je pa mogoče, da je težko bolna mati še pred porodom okužila svoje dete. Takšna bolezen je prirojena. Tuberkul je priromal iz vnanjega sveta skozi materino telo do zarodka in je mlademu bitju vsilil boj za življenjski obstanek, še predno se je to bitje zavedlo življenja.

Jabolka n. pr. podedujejo barvo, obliko, velikost, okus, vonj itd., ne podedujejo pa črva. A črv se raje loti jabolk tega drevesa kot onega; imajo namreč podedovane gotove lastnosti radi katerih črvu kaj prijajo. V resnici so otroci jetičnih staršev bolj dovzetni za tuberkulozo morda zato, ker imajo bolj ozek prsni koš s pomanjkljivo razvitimi pljuči. Na ta način imajo več podlage in nagnenja za obolenje. Za dohod bacilov že poskrbe bolni roditelji, ki jih izločajo na milijarde, da krožijo po sobi med prahom in z prahom neposredno prihajajo do pljuč. Zdaj nam je odgovor na dlani: bolezen sama ni dedna, pač pa se s premajhno odpornostjo organov in funkcij podeduje podlaga zanjo.

Površen presojevalec bi utegnil izraziti očitek, da je iskanje odgovora na vprašanje, v koliko da so bolezni dedne, brezpredmetno. Novo pojmovanje dednosti pa ima pred vsem to zaslugo, da pred gotovimi boleznimi ne klonimo fatalistično tilnika, marveč da oddaljimo vse škodljive vplive in da po dednosti obremenjenega zadostno oborožimo, da bo mogel kljubovati vsem zlim učinkom.

Seznam v resnici dednih bolezni pa ni tako obsežen, kakor se lajiku dozdeva. Sem spada strjenje krvi, protin (ta se v 90 odstotkih slučajev prenese na potomce), barvna slepota (in še nekateri očesni defekti), sladkorna bolezen (pri tej bolezni organizem ne razkraja in ne izrablja sladkorja) in nekatere duševne bolezni. Pa še o teh bi se lahko reklo, da so dedne le njih podlage. Tako n. pr. barvno slep otrok šele tedaj občuti svojo bolezen, kadar se mu iz vnanjega sveta stavi gotova naloga, gotov dražljaj, na katerega ne more povoljno reagirati.

Delo in utrujenost.

Kot vzrok utrujenosti pri mehaničnem delu se smatra postanek gotovih snovi, ki učinkujejo narkotično (uspavalno) na centralni živčni sistem. Višja stopinja utrujenosti, onemoglosti, ima pa svoj vzrok v izčrpanosti važnih snovi, ki so za delovno sposobnost neobhodno potrebne. V prvem slučaju zadostuje novi dotok arterijelne krvi, ki splavi utrujenostne snovi iz mišic, da se človek zopet osveži. V drugem slučaju si opomore človek veliko počasneje, ker se vrši obnovitev potrebnih snovi za delovno sposobnost le polagoma. Izraz utrujenost označi lahko tudi subjektiven občutek utrujenosti. Ta občutek pa ne more biti pravo merilo za resnično utrujenost, ker ga na eni strani lahko zatremo z voljo, ali pa po psihičnih faktorjih (delomržnost, nerazpoloženost itd.) še povečamo tako, da ni v nobenem razmerju z izvršenim delom.

Pri mehaničnem delu pridejo v stanje gibanja vedno gotove skupine mišic, ki dobijo zopet vsaka zase svoje povelje od živčnega centralnega organa.

Kakor znano, se pojavi utrujenost pri delu, ki ga prvič vršimo, hitreje, kakor pri delu, ki smo ga navajeni. Navada poveča podzavestno ekonomsko izrabljanje mišic. Gibi se omejijo na potrebno mero, izloči se gibanje nepotrebnih in neodgovarjajočih mišic, gibanje se omeji na najkrajšo pot. Z ritmiko in stalnostjo se omenjeno vedno bolj izpopolni. Čim bolj je zglajena pot od centralnega organa do izvršilnega mišičnega organa, tem kasneje nastopa utrujenost.

Problem dela, ki je za naš sedanji čas v socijalnem oziru največje važnosti, je pritegnil v delokrog znanosti E. Kraepelin, ki ga je načel s psihologičnega stališča. Z nalogo raziskavanja fiziologije, patalogije in higijene dela se pečata dva posebna zavoda, eden v Franciji, drugi v Nemčiji.

Od raziskovanj instituta v Berlinu so posebno zanimiva ona, ki hočejo dognati objektivno mero za nastop utrujenosti pri telesnem delu. Profesor Ernst Weber je našel merilo v premaknitvi krvi, ki se premiče pri utrudljivem delu iz notranjosti telesa (trebušnih organov) proti zunanjim delom (truplu, rokam in nogam), pri utrujenosti pa v nasprotnem smislu. Omenjeno premaknitev moremo meriti direktno, ker se v tem slučaju žile zunanjih delov razširijo v drugem pa zožijo. S tem je v zvezi povečanje obsega dotičnih telesnih delov. To reakcijo krvnih posod vzravnavajo možgani. Jako interesantno je, da se utrujenost lahko izloči s tem, da se menja prvo delo z drugim, pri katerem so zaposlene druge mišice, ki jih obvladuje drugi del centr. organa. Celo prej že utrujene mišice se zopet udejstvujejo pri normalnem dotoku krvi iz notranjosti v mišice, ki jih obvladuje novi del možganov.

Praktični pomen tega dejstva je nad vse jasen: Utrujenost lahko izločimo, ako zamenjamo eno delo z drugim delom, ki zahteva drugo skupino mišic. Razume se, da tudi na ta način ne moremo zavleči utrujenosti v neskončnost. V gotovem času nastopi moment, kjer odrečeta končno živčni sistem in krvni aparat.

Dalje so eksperimentalno dognali, da povzročajo krajši odmori (8 — 10 minut) med delom normalno krvno premikanje, da imajo pa daljši (že četrturni) odmori za posledico premikanje krvi v nasprotno smer. Iz izkušnje ve že vsak, da je težko, po daljših odmorih pri utrudljivem delu, zopet obvladati mišice.

Opisani poizkusi nam niso podali samo objektivnega merila za nastop utrujenosti, ampak dali so nam tudi nekoliko pojasnila za problem dela v znanstvenem oziru, ki bo mogoče temeli za praktično organizacijo dela.

Varnostne naprave v obratih in obrtna higijena.

Varnostne naprave in obrtna higijena sta pridobitvi najnovejšega časa. Do konca preteklega stoletja se ni v tem oziru storilo skoro ničesar, ne samo v tu- ampak tudi v inozemstvu. Razmere so ostale, lahko rečemo, skoro slične kakor jih popisuje rimski pisatelj Plinij. Resničnost in točnost njegovega opisa o delu v rimskih, grških in španskih rudokopih. Delavci so delali v nepodprtih rovih, ki so jih mnogokrat pokopali pod seboj. Neštevilna okostja, ki jih najdemo v takih vdrtih rovih, potrjujejo resničnost omenjenega popisa. Ker se ni skrbelo za dovod svežega zraka v rudokope, so delali v njih le toliko časa, dokler se niso delavci vsled slabega zraka vdušili, nato so poiskali druga mesta. Posebno nevzdržno je bilo delo v takih rudokopih, kjer so morali kuriti; velikokrat so se zadušili delavci vsled dima. Da ni bilo potrebno delati prevelikih rovov, so vporabljali za delo otroke, kar dokazujejo neštevilna otroška okostja v takih rudokopih. Dalje so izračunali, da so bila bremena, ki so jih morali prenašati otroci težka do 20 kg. Kakor vidimo iz tega popisa, se ni razlikovalo delo takrat mnogo od dela za časa suženjstva v Ameriki. Nikjer se niso ozirali na interese delavstva, ampak le na korist obrata. Posebno velja to pri varnostni svetilki, ki so jo vpeljali le zato, ker niso hoteli izgubiti že izgrajene proge.

Leta 1700 je izdal Ramazzini knjigo, kjer govori o boleznih, ki jih povzročajo posamezni poklici in obrti. Vzlic temu ni nikdo mislil na to, da bi iz tega izvajal kake posledice. Šele v osemnajstem stoletju opazimo prve začetke higijeničnih vpeljav v raznih obratih.

Že v naslednjem veku so poznali cehi sicer nekake omejitve delovnega časa. Sicer pa je bil običajen delovni čas 17 in 18 ur. Danes je delovni čas postavno omejen na 8 ur. Obenem je pa še skrbljeno za dovoljno zračenje, razsvetljavo in kurjavo obratnih prostorov. Sicer pa v tem oziru še nismo na onem višku, ki ga občudujemo pri mnogih zabavnih lokalih. V opernem gledališču v Berlinu n. pr. je pod vsakim parketnim sedežem odprtina, skozi katero prihaja natančno določena množina zraka, ki odhaja zopet skozi odprtino nad lestencem na stropu. Zrak, ki vstopa je filtriran in brez prahu, njegova vlažnost in temperatura sta natančno določena. Tudi kar se tiče razsvetljave, opazujemo velikanski napredek. Svetlobna množina, ki je neobhodno potrebna za kako delo, se danes natančno izmeri. Posebno lep napredek vidimo v skrbi za odstranitev prahu iz obratov. Prah je eden najnevarnejših sovražnikov človeka. Vpliv prahu na človeška pljuča je pokazal s posebnimi preiskavami profesor Sommerfeld. Otroška pljuča so vedno rožno-rdeča, pljuča odraslega so siva, pljuča delavca v premogokopu črna, pljuča blinarja bela, in pljuča delavca v tovarni za akumulatorje rdeča. Naprave za odstranjevanje prahu so mnogobrojne in nekatere naravnost izvrstne.

V kemični industriji, kjer se razvijajo strupeni plini, so vpeljali zaprto aparaturo. Tako je n. pr. izdelovanje svinčenega belila, ki je bilo nekdaj najnevarnejše delo, je danes brez vsake nevarnosti. Pri brušenju in čiščenju v kovinskih obratih odstranjujejo posebne sesalne priprave takoj pri nastanku prah in opilke. V tovarnah za barve so mlini popolnoma zaprti itd. Na drugi strani so gotovi postopki v obratih, ki se dajo nadomestiti z manj nevarnimi in škodljivimi, postavno prepovedani. Tako je n. pr. prepovedano izdelovanje živosrebrnih zrcal, kjer ni bilo dovolj preskrbljeno za higijeno, ravno tako izdelovanje fosfornih vžigalic itd.

Če hočemo imeti natančen pregled o stanju kakega napredka, se moramo ozreti tudi še na statistiko. Iz neke neniške statistike posnamemo sledeče: V letu 1902 je bilo procentno število po delodajalcu zakrivljenih nezgod 16.8, leta 1905 9.5. Ista števila so za delojemalca bila 20.8 in 40.9. Obratne nevarnosti so bile leta 1902 42.0, leta 1905 pa 37.5. Iz teh podatkov sledi, da se je število za nevarnosti v obratu v splošnem znižalo vsled varnostnih naprav, da se je pa na drugi strani število nezgod vsled krivde delojemalcev skoraj podvojilo. Tu se sme sklepati, da so postali ravno vsled varnostnih naprav delavci preveč brezskrbni in nepazljivi. Na vsak način pa lahko trdimo, da se je v zadnjih desetletjih na polju varnostnih naprav v obratih in v higijeničnem oziru napravilo velik korak naprej.

Raznoterosti.

POVZROČITELJ KUGE NA GOBCU IN PARKLJIH.

V marcu leta 1916 se je posrečilo švicarskemu zoologu profesorju dr. Stauffacherju v Frauenfeldu končati svoja preiskovanja glede povzročitelja kuge na gobcu in parkljih. Raziskovanja vzroka te nad vse usodne živinske bolezni so bila neobičajno težka. Prejšnji raziskovalci so prišli vsi do prepričanja, da mora biti povzročitelj omenjene bolezni izredno majhen in nevidljiv tudi pod najjačjim mikroskopom. Abbé je izračunal, da so tudi pod najpopolnejšim mikroskopom ostro vidna le še telesa v velikosti od najmanj ene petine ene tisočinke milimetra. Odkriti parasit nastopa pa po večini v velikosti ene desetine tisočinke milimetra in vsled tega ga vidimo pod mikroskopom, kakor vsa taka majhna telesa le kot zelo malo nerazločno pikco. Druge redkejše, bolj razvite oblike parasita so pa veliko večje in dopuščajo vsled tega, da jih spoznamo kot pripadnike enostaničnih živalic. Stauffacher jim je dal ime Aphtomas infestans. Iz tega sledi, da ne spada povzročitelj omenjene bolezni med bakterije, kakor so dolgo časa mislili, ampak med že omenjene enostanične živalice, ki jih imenujemo protocoje in čijih važnost so spoznali ravno v novejšem času. Odkriti povzročitelj kuge na gobcu in parkljih je torej sorodnik povzročitelja spalne bolezni, za katero so že našli učinkovita protisredstva. Radi tega smemo upati, da se bo boj proti temu najhujšemu sovražniku naše živine uspešno dokončal.

Dr. Stauffacherju se je tudi posrečila pomnožitev tega protocoja izven živalskega telesa v zaprtih steklenih posodah. Pri sobni temperaturi so se pomnožili ti mikroorganizmi z neverjetno hitrostio. S precepljenjem teh kultiviranih oblik na zdravo živino je ta obolela. Vsled tega ni več dvoma, da je to pravi povzročitelj znane kuge. Upajmo, da se posreči tudi v najkrajšem času odkritje učinkovitega protisredstva.

NOS.

Zelo važno je vprašanje, koliko prahu obdržimo pri vdihavanju prašnega zraka v telesu in kam dospe prah v notranjosti. Iz preiskovanja v tej smeri sledi, da izdihamo le nekoliko odstotkov z zrakom vdihanega prahu. Približno 95% prahu ostane v telesu. Ako dihamo skoz nos, ostane več kot polovico vdihanega prahu v njem in le približno 35% pride v pljuča in črevo. En del prahu, ki ga pridrži nos, pride seveda še pozneje lahko v požiralnik, ako pa deluje nos pravilno, se ga znebi z močnim kihanjem. Sčasoma pa izgubi nos svojo občutljivost in ne reagira več s kihanjem. Prašen zrak je velikokrat najnevarnejši strup za človeka, posebno n. pr. prah svinčenega belila. Tudi mineralni prah, ki nastane pri obdelovanju kamna, povzroča pljučne bolezni. Prahu se drže tudi bakterije in bacili. Iz omenjenega sledi, da moramo dihati skozi nos in ne skozi usta, posebno velja to za osebe, ki so primorane delati v prašnih prostorih.

STRUPENOST SNOVI, KI JIH RABIMO PRI KONSERVIRANJU LESA.

(V prvi koloni so navedene množine snovi, ki povzročajo smrt. — V drugi koloni imamo opazovanja za učinkovitost snovi pri konserviranju lesa in vzamemo za sublimat 100.)

Snov	Množina ki povzroča smrt v gramih	Učinkovitost pri konserviranju lesa
Cijankali	0·006	?
Borova kislina	15	5
Boraks	15	—
Arsenik	0·1	—
Modra galica	10	2
Cinkov klorid	6	4
Cinkov sulfat	7·5	4
Sublimat	0·2	100
Kalijev lug	10	3
Oksalna kislina	5	1
Ocetna kislina	15	10
Žveplena kislina	4	2
Solitarna kislina	7	8
Solna kislina	10	4
Fenol	8	10
Kalijev solitar	25	0·5
Galun	24	0·5
Kuhinjska sol	200	0·1
Kreosotno olje	10	1
Naftalin	3	2
Anilin	5	1
Naftol	3	10
Zelena galica	20	1
Bakreni acetat	3	2

„ELIN“ družba za električno industrijo d. z o. z.

Gradi električne centrale in naprave. — Velika zaloga motorjev in električnega materijala. — Cene izredno nizke. — Postrežba točna. — Na željo poset inženirja brezplačno.

Ljubljana, Dunajska c. 1, telef. 88.
Maribor, Vetrinjska ul. 11, telef. 239.

Mokrota

škoduje zdravju, radi tega si kupite pravočasno močen, fini in poceni

dežnik

katerega pa edino dobite v veletrgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros cene. Istotam se prodaja letos po čudovito nizkih cenah perilo, čevlji, klobuki, nogavice in vse drugo modno blago. — Naročite cenik.

AVTO-VOZI BREZ-BENCINA KURI-Z-OGLJEM
ZAHTEVAJ-PROSPEKTE
JUGO-HAG
LJUBLJANA-BOHORIČEVA-UL.-24
TEL.-560

TOMAŽ GÖTZ
pivovarna in sladarna v MARIBORU
ponuja svoje splošno znano in priljubljeno visoko odstotno
marčno pivo in „Bock“ pivo
po najnižjih cenah in pod najugodnejšimi pogoji iz pivovarne ali iz zalog v vseh večjih krajih SHS.

Mednarodni vzorčni velesejem v Pragi
od 16. do 23. marca 1924.

Najugodnejša prilika za nakup vsakovrstnega blaga, ki je razstavljeno v 17 skupinah. Nad 2000 razstavljalcev.

Izredne potovalne ugodnosti
33% popusta na čehoslovaških železnicah, veljavno tudi za brzovlake. Čehoslovaški vizum za potne liste popolnoma odpade, ker poset. legitimacija nadomestuje istega.

Pojasnila in legitimacije daje
Čehoslovaški konzulat, Ljubljana, Breg 6 — Aloma Company d. z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3

Iv. JAX in sin
Ljubljana
Gosposvetska c. št. 2
priporoča svojo bogato zalogo
pisalnih strojev „ADLER“ in „URANIA“, šivalnih strojev
za rodbine in obrt ter
voznih koles
Styria — Dürkopp — Orožno kolo (Waffenrad).
: Ceniki zastonj in franko. :

Poljedelski stroji
Mlini
Žage
Gatri
Lokomobile na bencin sesalni plin in paro
Motorji
Opekarne

Krožne peči
Stroji za cementne izdelke
Vsakovrstne sušilnice
Transmisije
Mlinsko kamenje umetno in naravno

Lastna livarna železa in kovin

K. & R. Ježek, Maribor.
Centrala: Blansko (Č. S. R.).
Zahtevajte prospekte in ponudbe!

Hišne potrebščine

emajlirano težko posodo znamke „Goliath“ in lažje vrste, češkoslov. proizvoda, pločevinasto in lito posodo, porcelanasto, kameninasto in stekleno robo se kupi najceneje in najbolje pri tvrdki

A. Vicel,
Maribor, Glavni trg št. 5.

Za mladino!

Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:

Moj zverinjak
knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratek čas Din 6·

Moji ljubčki
živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15·—.

Mladi slikar
10 tiskanih predlog za pobarvanje z akvarel-barvam ali pastel-barvniki Din 4·

Črnipeter
staroznana, vesela družabna igra za zimske večere. 1 igra Din 4·—.

Na novo izšla knjižica:
Ivan Albreht:
Zelena livada
Zbirka izvirnih pesmic, mičnih povestic in pravljic iz domačih in tujih krajev. Obsega 64 strani. Najprimernejše darilo za našo nežno mladino. Cena lično vezani knjižici Din 15·—.

Vse se dobi v
Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para z davščino vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglasih!

Kupi se
večja množina vsakovrstnih steklenic od črnila — Ponudbe na upravo lista.

Korespondentinja
z znanjem italijanskega, nemškega in slovenskega jezika ter strojepisja išče službe za popoldanskę ure Cenj. dopisi naj se pošljejo upravi pod šifro »Korespondenca«.

Dva vagona mrve,
suhe, lepe, zelene, poljudno množino proda za ceno po dogovoru takoj Franc Ribnikar, mesar, Hrastnik ob Savi

Veleposestvo, 100 oralov, polovico gozda 5,000.000 K z grajščino

Vila, 3 orale parka, takoj prosto stanovanje.

Posestva od 3 do 900 oralov z inventarjem, ži. vino, grajščino ali vilo.

Gostilna z ali brez posestva.

Trgovske in stanovanjske hiše.

Žaga z mlinom ter posestvo.

Pekarija s hišo, dobro mesto, proda realitetna pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 3.

Samostojen trgovec
z lastno trgovsko hišo želi znanja z gospodično, ki bi posedovala večji kapital za povečanje trgovine. Ponudbe je vposlati pod »Mirni dom 32« na upravo lista.

Originalne reklamne
sestavke in inserate proti zmernemu honorarju. Na razpolagu tudi reklamnim družbam. Pri vprašanjih znamko! Ponudbe pod »Original« na upravo lista.

Kromatična harmonika
dobro ohranjena, firme Fidel Socin, Bozen, se proda za ceno po dogovoru. — Naslov pove uprava lista.

Mlad gospod
želi znanja v svrho ženitve z mlado gospodično ali vdovo brez otrok, staro 25—30 let Premoženje postranska stvar Sem v stalni državni službi. Ozira se le na resne ponudbe s sliko, ki se na željo vrne. Tajnost zajamčena Ponudbe pod šifro »Rudeči nagelj 140« na upravo lista.

Prazno sobico
v okolici trga Tabor išče mirna gospodična, ki je celi dan odsotna in ki bi bila pripravljena dati kot protiuslugo šivalni stroj na razpolago. Cenjene ponudbe pod »Mirna« na upravo lista.

Št. 145
»Jutr. Novosti« z dne 27. julija l 1923 nujno potrebujem. Odda naj se proti nagradi v upravi »Nar. Dnevnika«

Stanovanje,
3 sobe, kuhinja, pritikline, centrum Ljubljane, najlepša lega, zamenjam dogovorno za 4 sobe, kuhinjo pritikline. Takojšnje ponudbe pod „4 sobe“ na upr l.

Mladenič
ta čas bolničar, vešč v vseh bolniških poslih, marljiv in pošten, išče primerne službe. Gre tudi kot sluga, vratar oziroma kaj sličnega. Ponudbe prosi pod »Marljivost«, Krško, poštno ležeče.

Upravitelja pisarne
po možnosti s pravno izobrazbo, ki ima tudi organizatorične sposobnosti, iščemo proti primerni mesečni plači Ponudbe naj se pošljejo na upravo lista pod »Upravitelj«. Reflektanti bodo morali pri upravi »Nar. Dnevnika« odgovoriti na nekatera strogo diskretna vprašanja.

Pes, izvrsten čuvaj
(na verigi) se ugodno proda Albin Koman, — Vižmarje 33, pošta Št Vid nad Ljubljano.

Mizarski poslovodja
oženjen, Jugoslovan, z inozemsko prakso, dober risar, govori več jezikov, išče mesta za takoj ali s 1. aprilom. Cenj. ponudbe prosi na Mihajlovič, poslovodja, Zagreb, Paromlinska c. 75.

Družabnik,
ki bo osebno sodeloval pri trgovskem podjetju, se išče Ponudbe pod »Merkur« na Aloma Company, Ljubljana

Čebulček in korenjevo seme
kupujemo. Sever & Komp. — Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Kupim,
zamenjam, ocenjujem in prevzamem v komisijsko prodajo poštne znamke, star kovan denar, starine, in sicer posamezno in zbirke. Osobito iščem znamke na pismih iz trgovske korespondence ter aktov (1850—74) Nuber, Ljubljana, Gosposvetska cesta 5, II. nadstr.

Karo
je varstvena znamka, priznano najboljših in najtrpežnejših čevljev. Dragotin Roglič, Maribor, Koroška c 19, lastne delavnice in ročno delo.

Potnika
po Sloveniji dobro vpeljanega s plačo in dnevnicami se sprejme. Ponudbe pod »Kavcija Din 10.000« na Aloma Company, Ljubljana.

Nov frak
s telovnikom se zelo ugodno proda. — Naslov pove uprava lista.

Gramofon
s 13 ploščami, pet slovenskih komadov, skoraj nov se ceno proda. — Ivan Kurnik, mizar Hrastnik ob S.

Meblovana soba
s hrano se odda v bližini Tabora, Naslov v upravi lista.

Mladenič
s 6 gimnazijskimi razredi išče kakršnekoli službe, eventualno tudi za krajšo dobo. Cenjene ponudbe pod »Zanesljiv«.

Pisarniškega vodjo
sprejme agentura v Ljubljani. Prednost oni, ki polože kavcijo. Ponudbe pod »Eksistenca« na Aloma Company, Ljubljana.

Zastopnik
za Ljubljana in okolico se išče. Reflektira se samo na starejše gospode z malenkostno kavcijo. Ponudbe z znamko za odgovor na upravo lista.

Mali oglasi imajo uspeh

SPLOŠNA KNJIŽNICA

		Broš.	Ves.
St. 1.	I. Albreht: **Ranjena gruda,** izvirna povest, 104 str.	Din 12·—	Din 17·—
„ 2	Rado Murnik: **Na Bledu,** izvirna povest, 181 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 3.	I. Rozman: **Testament,** ljudska drama v 4 dej., 105 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 4	Cvetko Golar **Poletno klasje,** izbrane pesmi, 184 str.	„ 20·—	„ 26·—
„ 5	Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina,** veselomodre črtice I., 72 str	„ 8·—	„ 13·—
„ 6.	L. Novák: **Ljubosumnost,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 7.	**Andersenove pripovedke.** Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 8.	E. Gaboriau: **Akt štev. 113,** roman, poslov. E. V., 536 str.	„ 22·—	„ 28·—
„ 9.	Dr. Fr. Veber **Problemi sodobne filozofije,** 347 str.	„ 24·—	„ 30·—
„ 10.	I. Albreht: **Andrej Ternouc,** reliefna karikatura, 55 str	„ 6·—	„ 11·—
„ 11.	Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje,** božična povest v 4 slikah, 84 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 12	Fran Milčinski: **Mogočni prstan,** narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str	„ 12·—	„ 17·—
„ 13	V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna,** roman, poslovenil U. Zun, 112 str	„ 10·—	„ 15·—
„ 14	Dr Karl Engliš: **Denar,** narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	„ 26·—	„ 32·—
„ 15.	Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin,** roman, prevel P. V. B., 239 str.	„ 15·—	„ 21·—
„ 16.	Janko Samec: **Življenje,** pesmi, 112 str.	„ 15·—	„ 20·—
„ 17.	Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah,** povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str	„ 9·—	„ 14·—
„ 18.	Jarosl. Vrhlický: **Oporoka lukovškega grajščaka,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr Bradač, 47 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 19.	Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon,** dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 20.	Jul Zeyer: **Gompači in Komurasaki,** japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str	„ 14·—	„ 20·—
„ 21.	Frid. Zolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic,** II., 73 str.	„ 8·—	„ 13·—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

St. I.	Dr. L. Cermelj: **Boškovićev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije,** 52 str.	„ 16·—	„ 23·—

Za vsak zvezek je računati po Din —·80 poštnine in odpravnine.

Naročila sprejema: **Zvezna knjigarna** v Ljubljani, Marijin trg 8.

Jadranska banka, d. d. Beograd

Delniška glavnica: Din. 60,000.000 — **Centrala (začasno) Ljubljana** — Rezerve: Din. 32,515.000

Podružnice:

Beograd	Dubrovnik	Korčula	Ljubljana	Sarajevo
Bled	Ercegnovi	Kotor	Maribor	Split
Cavtat	Jelsa	Kranj	Metković	Šibenik
Celje	Jesenice		Prevalje	Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA
Amerikanski oddelek — Potniški urad

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar. AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUŽNA AMERIKA: Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Porvenir, Puerto Natales.
AFILACIJA: Frank Sakser State Bank, 82 Cortland St. New York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih sveta in se peča z vsemi bančnimi posli.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Dunajska cesta 4 (v lastni stavbi).

KAPITAL in REZERVE Din 17,500.000.—

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

PODRUZNICE:
Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:
Konjice
Meža-Dravograd

Brzojavi: Trgovska. Telefoni: 139, 146, 458.